

Universitat
Oberta
de Catalunya

ANÀLISI SOCIOECOLÒGIC I CRIMINOLÒGIC DEL CONSUM DE DROGUES AL DISTRICTE DE CIUTAT VELLA

El cas dels “narcopisos”

**Alumne: Pablo Romero Seseña
Tutor: José Antonio Giménez Costa
Grau en Criminologia
Universitat Oberta de Catalunya
Curs Acadèmic 2017/2018, 2n Semestre**

ÍNDEX

1-INTRODUCCIÓ:	4
1.1-DESCRIPCIÓ, CONTINGUT DE LA PROBLEMÀTICA I PLANTEJAMENT:	4
1.2-OBJECTIUS:	5
2.-METODOLOGIA	6
3.- APROXIMACIÓ A LA PROBLEMÀTICA DELS “NARCOPIOS”	8
3.1.-NARCOPIOS? PROPOSTA DE DEFINICIÓ	8
3.2.-CONTEXT, CRONOLOGIA DEL CAS I FACTORS DE RISC	9
3.2.1.-Breu referència al context i gènesi del fenomen.....	10
3.2.1.1.-Context quantitatiu: evolució fets delictius i victimització, percepció de seguretat i incivisme a Ciutat Vella i el Raval.....	10
3.2.1.2.-Context qualitatiu: ha tornat l'heroïna als carrers de Barcelona? Breu menció al tràfic de drogues.....	12
3.2.2.-Cronologia del cas.....	15
3.2.3.-Factors de risc generadors de la problemàtica.....	16
3.3.-ABAST, AFECTACIÓ I CONSEQÜÈNCIES DEL FENOMEN	19
3.3.1.-Abast i afectació de la problemàtica.....	19
3.3.2.-Conseqüències de la problemàtica.....	23
3.3.2.1.-Presentació de l'enquesta i resultats.....	23
3.3.2.1.2.-Presentació dels resultats:.....	24
3.3.2.2.-Resum fenomenologia delictiva i incívica.....	29
4.-ESTRATÈGIES D'ABORDATGE I SOLUCIÓ A LA PROBLEMÀTICA: DESCRIPCIÓ I ANÀLISI	31
4.1.-ESTRATÈGIES SOBRE LA SALUT PÚBLICA I LES ADDICCIONS	32
4.1.1.-Centre d'Atenció i Seguiment Baluard.....	32
4.1.2.-Centre de Reducció de Danys-Local Robador.....	33
4.1.3.-Espai Metzineres per a dones que usen drogues.....	33
4.2.-ESTRATÈGIES D'ORGANITZACIÓ VEÏNAL I SUPORT SOCIAL	33
4.2.1.-“Protocol d'actuació davant narcopisos/narcoocupacions”.....	34
4.2.2.-Llistat de propostes en motiu del ple extraordinari de l'Ajuntament de Barcelona..	34
4.2.3.-Mobilitzacions veïnals, campanyes de protesta, ocupacions conscients, tallers i xerrades.....	35
4.3.-ESTRATÈGIES DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA	35
4.3.1.-Pla d'Acció sobre Drogues de Barcelona 2017-2020.....	35
4.3.2.-Plans de Xoc sobre la problemàtica dels “narcopisos” al Raval.....	36
4.4.-ESTRATÈGIES DE L'ADMINISTRACIÓ DE SEGURETAT I EL SISTEMA DE JUSTÍCIA	36
4.4.1.-Legislació vigent, normativa i sistema de Justícia.....	36
4.4.2.-Administració de Seguretat: PG-ME i GUB.....	38
5.-CONSIDERACIONS, ANÀLISI DE LES INTERVENCIIONS I PROPOSTA GLOBAL D'ABORDATGE	39
5.1.-BALANÇ I RESULTATS DE LES INTERVENCIIONS: QUÈ HA FUNCIONAT, QUÈ NO HA FUNCIONAT I PER QUÈ	39
5.2.-PROPOSTA GLOBAL D'ABORDATGE	42
6.-BIBLIOGRAFIA	45
7.-ANNEXOS	46
ANNEX 1.-ALTRES CASOS: BREU APUNT	46
ANNEX 1.1.-Un patró comú?.....	48
ANNEX 2.-LLISTAT PISOS EN ACTIU DETECTATS PER ASSOCIACIONS VEÏNALS	50
ANNEX 3.-FORMULARI D'ENQUESTA	50
ANNEX 4.-PROTOCOL D'ACTUACIÓ ACCIÓ RAVAL I ACCIÓ REINA AMÀLIA	53
ANNEX 4.1.-Fitxa detecció habitatges buits.....	55
ANNEX 5.-PROPOSTES PRESENTADES PER ILLA-RPR	56
ANNEX 6.- DESCRIPCIÓ DELS PLANS DE XOC, APARTAT 4.3	60
Annex 6.1.-Primer Pla de Xoc.....	60

Annex 6.2.-Segon Pla de Xoc.....	61
ANNEX 7.-RELACIÓ OPERACIONS POLICIALES CONJUNTES GUB-PG-ME EN RELACIÓ A PUNTS DE VENDA DE DROGUES A CIUTAT VELLA.....	63

LLISTA DE TAULES

Taula 3.1.....	10
Taula 3.2.....	11
Taula A.1.....	47

LLISTAT DE FIGURES

Figura 3.1.....	12
Figura 3.2.....	20
Figura 3.3.....	21
Figura 3.4.....	25
Figura 3.5.....	26
Figura 3.6.....	26
Figura 3.7.....	27
Figura 3.8.....	28
Figura 3.9.....	28
Figura 4.1.....	38
Figura A.1.....	60
Figura A.2.....	63

ABSTRACT

Des de principis de l'estiu del darrer any, el barri del Raval de Barcelona, i d'altres punts del districte de Ciutat Vella d'aquesta ciutat, venen patint les conseqüències d'un fenomen que ha estat batejat amb el nom de "narcopisos". Consistent en l'ocupació il·legal de pisos sense habitar per a dedicar-los al menudeig de substàncies, aquests s'associen a un gruix rellevant de conflictes i fenomenologia pro-delictiva que genera una situació insostenible per als veïns. En aquesta recerca, s'aplica la metodologia científica pròpia de l'àmbit criminològic per a tractar de determinar quins són els factors generadors d'aquesta problemàtica, com interactuen, i què es fa per a la solució de la mateixa. S'ha recorregut a fonts de tots els actors implicats en el conflicte, i s'han aplicat eines tant descriptives com quantitatives de l'abast de la situació i els diferents abordatges al mateix. Per últim, i en base a tota l'evidència recopilada i analitzada, s'aporta una proposta de mesures que cal tenir en compte per a una potencial solució i/o reducció d'aquesta problemàtica.

Paraules Clau: *narcotràfic, consum de drogues, estratègies de prevenció, El Raval, Barcelona*

1-INTRODUCCIÓ:

1.1-DESCRIPCIÓ, CONTINGUT DE LA PROBLEMÀTICA I PLANTEJAMENT:

La problemàtica dels anomenats “narcopisos” al barri del Raval de la ciutat de Barcelona s’inicia farà aproximadament dos anys, caracteritzada per situacions en que petits grupuscles organitzats realitzen ocupacions il·legals de pisos buits en finques i edificis d’aquest barri amb l’objectiu de traficar amb substàncies estupefaents de naturalesa diversa. A conseqüència –o a causa d’això, s’atreu al barri una població notable de consumidors, que en conjunció amb els grupuscles de traficants, turistes que adquireixen substàncies en aquests pisos i demés subjectes implicats en aquests il·lícits, generen fenomenologia delictiva diversa, situacions d’incivisme, problemes d’higiene, molèsties i similars que s’irradien a tots els veïns de la zona fent certament insostenible el seu dia a dia. A dia d’avui, la problemàtica continua essent un dels principals focus de preocupació per als habitants del barri, que continuen patint les conseqüències de la mateixa, davant la incapacitat de les autoritats pertinents de solucionar definitivament el conflicte. El que és més, no solament no s’ha pogut solucionar la problemàtica, sinó que aquesta s’ha estès a altres zones de la ciutat de Barcelona (Mumbrú, 2018).

Aquest conflicte es planteja doncs com una problemàtica d’origen clarament multifactorial, on la confluència de diferents circumstàncies ha desembocat en la inestabilitat actual al barri del Raval i a d’altres zones, tant de la ciutat de Barcelona com d’altres indrets de la geografia espanyola (en aquest sentit, consultar l’Annex 1). A grans trets, el tràfic de drogues, el problema social del consum de drogues i l’addicció, la salvatge especulació immobiliària i el deteriorament dels espais públics es configuren com a principals elements a tenir en compte per a aportar explicacions vers les causes del problema, malgrat no en són, ni de bon tros, els únics factors que hi intervenen. Des d’aquest treball doncs, es pretén respondre als interrogants relatius a com s’interrelacionen aquests diferents factors generadors de la situació, en quin grau uns tenen més rellevància o pes que els altres, quines perspectives es poden esperar en base als resultats obtinguts i com aquests podrien ser previnguts.

En qualsevol cas, degut al contingut de la problemàtica com pel plantejament triat, es creu que aquest treball pot constituir una oportunitat òptima per a posar en pràctica els coneixements adquirits al llarg del Grau, tant en matèria d'anàlisi i estudi d'un conflicte amb implicacions criminals, així com en l'estudi dels diferents abordatges al mateix i la cerca d'una ulterior i hipotètica solució. La configuració de l'objecte d'estudi com un cas pràctic conforma un marc ideal on l'estudiant pot inserir tots aquells plantejaments teòrics estudiats que cregui poden ser relacionats amb el camp d'estudi en qüestió, així com confereix l'oportunitat de submergir-se en l'àmbit de la recerca pràctica, l'obtenció de dades a partir del contacte amb els diferents actors implicats en el conflicte i el seu anàlisi posterior, per tal d'extreure unes conclusions pròpies en base a l'experiència i informació recopilada.

1.2-OBJECTIUS:

A trets generals, els objectius plantejats en aquest treball són els següents:

- Descriure la problemàtica emprant informacions d'origen qualitatiu a partir de diferents fonts directes com per exemple les experiències dels afectats i també per mitjà d'indicadors estadístics quantitius.
- Analitzar i descriure els principals factors de risc generadors de la situació conflictiva, així com les dinàmiques amb que aquests es relacionen.
- Relacionar la problemàtica existent a la ciutat de Barcelona amb els indicis de situacions similars a altres ciutats espanyoles (Madrid, Cadis, Alacant i València).¹
- Establir patrons predictors d'aquestes situacions en relació a l'evidència trobada que puguin ser extrapolables a altres supòsits d'aparició d'aquesta mateixa problemàtica.
- Descriure i analitzar de manera àmplia les diferents vies d'actuació i abordatge de la problemàtica a la ciutat de Barcelona emprades fins al moment, tot discernint-les segons l'àmbit o via d'aplicació (social, penal, econòmica, etc.).
- Determinar, per mitjà de l'anàlisi de les estratègies descrites, el grau de solució que han aportat al conflicte i tractar determinar el per què del seu èxit o fracàs.

¹ Aquest breu apunt es presenta a l'Annex 1 d'aquest treball.

-Aportar una proposta global de solució que pugui ser aplicable al cas d'estudi o a altres casos de tipologia semblant.

2.-METODOLOGIA

En tant a la naturalesa diversa de la problemàtica que es planteja com a objecte d'estudi d'aquest treball, es proposa una metodologia mixta que inclou pràctiques tant de la vessant teòrica (revisió documental, informes existents, estudis d'actualitat, etc.) com de l'exercici més pràctic d'una recerca (recollida de dades *in situ*, fonts físiques, actors implicats, etc.).

Si s'entra més en detall, la metodologia exacta seguida és la següent:

- A. En un primer lloc, es fa una recerca documental extensiva a partir de reculls de mitjans de comunicació que han fet seguiment del tema des del moment que aquest passa a primera plana de l'actualitat informativa (principis d'estiu de l'any 2017 aprox.).
- B. A partir d'aquest es fa un primer resum dels elements a tenir en compte, així com una primera aproximació a la cronologia, abast i dimensions de la problemàtica.
- C. Posteriorment, i en base a aquests, es recorre a canals oficials de les diferents entitats i cossos de seguretat implicats (principalment, Ajuntament de Barcelona, GUB i Policia de la Generalitat-Mossos d'Esquadra) i s'estableix un seguit de premisses vers el conflicte i es configura una llista de persones/col·lectius/entitats/organismes d'interès per tal de contactar amb l'objectiu d'obtenir-ne informació. Resumidament, aquesta llista engloba els col·lectius de veïns afectats a Barcelona (Acció Raval, Acció Reina Amàlia, Eix St. Gil, Illa RPR, Net Raval i, recentment, Resistim Gòtic i Associació de veïns i comerciants contra el narcotràfic al Gòtic), col·lectius de veïns afectats a d'altres ciutats (VallekasNoSeVende, Plataforma Lavapiés), secció Societat del Diari Ara (que ha estat quantitativa i qualitativament el mitjà de comunicació que ha dut a terme un seguiment més intensiu de l'objecte d'estudi), GUB-Policia Comunitària districte Ciutat Vella, Centre de

Reducció de Danys-Local Robador, Centre d'Atenció i Seguiment Baluard i Comissió de Seguiment de l'Ajuntament de Barcelona.

Com es pot observar, les fonts citades es divideixen entre aquelles de caire més informal/no oficial i aquelles de tipus formal o oficial. Per a les primeres, el contacte s'efectua via xarxes socials (principalment, per a les associacions d'afectats) i/o adreces de correu electrònic disponibles (principalment, en cas dels periodistes Pau Esparch i Jordi Mumbrú del Diari Ara). D'altra banda, per a les fonts de tipus més formal/oficial es duu a terme el contacte via telèfons oficials i posterior reunió en persona.

Paral·lelament a tota aquesta ronda de contactes es duu a terme recerca documental d'elements teòrics presents en la literatura existent i que puguin ser d'interès en quant a la seva aplicació a la vessant més teòrica d'aquest treball.

A nivell particular, la metodologia seguida amb cada font d'informació és variable i ha calgut adaptar-la a les necessitats/demandes de la font en qüestió: en cas dels col·lectius de veïns afectats, ha consistit en 1)intercanvi informal d'informació –principalment, mapes i documents d'elaboració pròpia;- 2)entrevista qualitativa semiestructurada amb un representant del col·lectiu "Acció Raval"; 3)administració d'una autoenquesta de victimització entre tots els col·lectius de veïns afectats a la ciutat de Barcelona.

Pel que fa a la font periodística (secció Societat Diari Ara), es segueix una metodologia qualitativa a partir d'una entrevista semiestructurada enregistrada.

En quant a la GUB-Policia comunitària, fou relativament similar, malgrat l'entrevista als agents de l'operatiu encarregat de la situació a estudiar no va poder ser enregistrada per qüestions de privacitat i seguretat. En aquest contacte, s'aporten dades estadístiques referents a la intervenció d'aquest cos policial en l'àmbit d'interès al llarg de l'últim any.

Per a la font del CAS-Baluard i el Centre de Reducció de Danys-Local Robador es duu a terme una entrevista semiestructurada i es faciliten dades d'afluència als mateixos des de l'inici de la problemàtica, així com altres elements informatius d'interès.

En cas de l'Ajuntament de Barcelona, s'accedeix a un Informe sobre l'estat de la problemàtica actualitzat a 13/2 (de 2018).

Tanmateix, degut a la naturalesa de l'objecte d'estudi, s'ha estat especialment atent a l'aparició de noves informacions (operacions policials, noves mesures,

etc.) per tal d'anar reconduint l'essència del treball (via mitjans de comunicació informals o canals oficials de l'Ajuntament de Barcelona, GUB o PG-ME).

En qualsevol cas, la informació obtinguda ha servit per a elaborar una àmplia i detallada descripció de la situació actual vers la problemàtica, tant a nivell qualitatiu (afectació, victimització, característiques, etc.), que es tradueix en la detecció de factors de risc principals, elements generadors, protectors i/o similars; com a nivell quantitatiu (nombre de pisos destinats a la venda de drogues detectats, intervencions, etc.), que es tradueix en l'elaboració de mapes i taules gràfiques d'evolució. Aquest recull és després analitzat des de la base de postulats teòrics que es creu guarden relació amb l'objecte d'estudi.

Un cop analitzada tota aquesta informació s'ha procedit a la comparació dels diversos casos de tipologia similars al de Barcelona existents a d'altres punts de la geografia espanyola, tot cercant patrons similars i elements que permetin l'extrapolació dels diversos casos existents a una òptica preventiva en indrets on encara no s'ha donat l'afectació present en els llocs d'estudi.

Les conclusions extretes en tot aquest procediment han estat posteriorment comparades amb les estratègies d'abordatge del conflicte que s'han seguit fins al moment, i s'ha tractat de descriure per què aquestes semblen no haver estat efectives en la solució total de la problemàtica.

Per últim, i en base tant a la informació teòrica obtinguda, com a aquella recollida en el treball de camp, s'ha tractat d'elaborar una proposta global i multidisciplinària d'actuació sobre la problemàtica, amb l'objectiu que pugui constituir un codi de mesures d'actuació efectiu a la solució del conflicte.

3.- APROXIMACIÓ A LA PROBLEMÀTICA DELS “NARCOPISOS”

3.1.-NARCOPISOS? PROPOSTA DE DEFINICIÓ

Des d'aquesta recerca es vol fer palès el desacord en l'ús del terme “narcopis” per a referir-se de forma científica al fenomen objecte d'estudi, ja que, usat de forma sensacionalista per alguns mitjans de comunicació, genera una estigmatització de les zones afectades, assimilant la situació d'anàlisi a la fenomenologia “narco”² que es produeix en alguns països de l'Amèrica llatina.

² A grans trets, organitzacions molt més nombroses, jerarquitzades, poderoses i violentes que no pas les del cas que des d'aquí es tracta

Com es veurà més endavant, res més lluny de la realitat. S'entén l'ús del terme atès que és fàcilment reconeixible com a nom comercial, tot i que es pretén remarcar que l'ús ocasional del mateix en aquesta recerca respon bàsicament a una facilitat d'identificació del fenomen.

Un cop fet aquest breu incís, es creu necessari abans de seguir endavant tractar d'establir una definició pròpia per a aquests pisos, atesa la poca informació en relació al tema. En aquest sentit, cal tenir en compte que, com es comenta en passatges anteriors, la presència d'un pis on es comercialitza amb droga no respon necessàriament a la definició de "narcopisos" que es contempla des d'aquí (en tenir en compte que el fenomen estudiat des d'aquest treball planteja un seguit d'elements concrets i característics que no es basen únicament en el tràfic de drogues). Així doncs, en base a fonts policials, de l'Ajuntament i dels veïns afectats, i també a partir de l'evidència observada³, es planteja des d'aquesta recerca una proposta de definició basada en una sèrie de 3 indicadors necessaris i 4 d'optatius o variables que definiran el que es considera "narcopis" (si més no, fins a que es revisi o readapti la terminologia):

Necessaris:

- Que són pisos o locals ocupats de forma il·legal
- Que es situen en zones centríques dels municipis
- Que l'ocupació té una finalitat orientada a la venda de droga
- Que van associats a un clúster rellevant de conductes antisocials (d'higiene, de convivència, amenaces, etc.)

Variables:

- Que atrauen un volum rellevant de consumidors habituals o esporàdics
- Que generen degradació en les finques
- Que els compradors poden consumir-hi
- Que van associats a formes de violència directa contra els veïns

3.2.-CONTEXT, CRONOLOGIA DEL CAS I FACTORS DE RISC

³ En aquest sentit, en base a l'Informe de la comissió de seguiment sobre el consum de drogues al barri del Raval, Ajuntament de Barcelona (2018), els protocols d'actuació del dispositiu de policia comunitària de Ciutat Vella de la GUB, i dels elements que emfatitzen els col·lectius de veïns afectats.

En aquest apartat es presenta una breu introducció al marc temporal on s'insereix la gènesi i desenvolupament d'aquesta problemàtica al barri del Raval de Barcelona a partir d'informacions dels actors implicats i de l'anàlisi dels mitjans de comunicació. Tanmateix, s'analitza en base a aquesta breu referència al context i desenvolupament del cas quins són o han estat els factors de risc més rellevants per a la generació de la problemàtica actual.

3.2.1.-Breu referència al context i gènesi del fenomen

3.2.1.1.-Context quantitatiu: evolució fets delictius i victimització, percepció de seguretat i incivisme a Ciutat Vella i el Raval

En termes delictius generals, i històricament, el districte de Ciutat Vella ha estat dels barris on s'ha detectat estadísticament un major impacte de l'activitat delictiva. En aquest sentit, i segons les diverses edicions de l'Enquesta de Victimització de Barcelona (EVB, 2018), tant l'índex de victimització dels habitants del barri, com la distribució dels fets delictius detectats en el mateix es situen entre els més elevats de la ciutat.

Taula 3.1 Evolució IV a Ciutat Vella i comparació amb evolució IV global a Barcelona. Elaboració pròpia a partir de l'EVB

	2012	2013	2014	2016
Índex Victimització Ciutat Vella	33%	26.3%	30.2%	25.6%
Índex Victimització Barcelona	25.3%	20.8%	23.7%	24.9%

Concretament, l'índex de victimització per als residents de Ciutat Vella ha estat sempre per sobre de la mitjana (taula 3.1) en tot el període entre els anys 2012 i 2016, essent el més elevat de Barcelona en tot el període menys el darrer any. Tanmateix, analitzant la distribució territorial dels fets penals detectats, s'observa com el districte de Ciutat Vella també es situa històricament com un dels districtes amb major impacte delictiu (a partir de l'EVB 2018, com el segon barri amb major impacte delictiu després de l'Eixample), amb xifres que se situen entorn al 17%-18% del total de fets penals detectats a Barcelona.

Si es para atenció a l'indicador d'atracció⁴ (Ajuntament de Barcelona, 2016), s'observa com aquest descriptor és el més elevat en el cas del districte de

⁴ descriptor estadístic que relaciona el percentatge de delictes que els residents d'un barri declaren haver patit al mateix barri on resideixen

Ciutat Vella, situant-se en un 71.6%, (essent la mitjana de Barcelona d'un 50%; per tant, molt per sobre). La tendència en anys anteriors és molt similar.

Si s'analitzen dades més concretes en aquest sentit, i en relació a tipus delictius d'interès, es pot apreciar com el districte de Ciutat Vella és el districte que detecta un major nombre d'actuacions de GUB i PG-ME en matèria de delictes vers la salut pública (l'any 2015 –darreres dades actualitzades - un total de 2402 actuacions en aquest àmbit i districte), respostes en front d'ocupacions (78 actuacions en total), en convivència veïnal, en conflictes en via pública, i en fets que generen molèsties (Ajuntament de Barcelona, 2016).

Pel que fa a la percepció de seguretat, el districte de Ciutat Vella ocupa la darrera posició en quant a aquesta valoració (és a dir, és el percebut com a menys segur), i observant l'evolució de la mitjana a Barcelona, s'aprecia com aquesta és clarament superior a la tendència a Ciutat Vella (taula 3.2).

Taula 3.2. Evolució percepció de seguretat a Ciutat Vella i comparació amb evolució percepció de seguretat a Barcelona. Elaboració pròpia a partir de l'EVB

	2012	2013	2014	2016
Percepció seguretat Ciutat Vella	5.2	5.4	5.2	5.7
Percepció seguretat a Barcelona	6.2	6.4	6.4	6.5

Per últim, i a la pregunta sobre quin consideren els entrevistats que és el districte més perillós, aproximadament el 50% dels entrevistats en les darreres edicions de l'EVB consideren que és el de Ciutat Vella. Si es desglossa aquest indicador per barris, el Raval ocupa la primera posició en totes les edicions de l'EVB amb una oscil·lació d'entre el 25% i el 30% (això és, entre el 25% i el 30% dels enquestats consideren que el Raval és el barri més perillós).

Tenint en compte que la problemàtica dels “narcopisos” va associada també a conductes de tipus incívic que no s'inclouen dins la categoria d'il·lícits penals, cal prendre en consideració el següent: en primer lloc, Ciutat Vella és, amb diferència (i sempre segons dades de l'EVB), el districte de Barcelona on els veïns detecten més conductes incíviques (fig. 3.1).

D'altra banda, si desglossem aquestes conductes incíviques en indicadors concrets, es pot veure com a Ciutat Vella l'any 2016 el principal problema fou el relatiu als pisos i apartaments turístics (un 46% de les conductes incíviques), tot seguit dels conflictes de soroll al carrer (20% del total). En relació a això, i

preguntant als enquestats vers quins són aquells problemes d'incivisme més habituals al seu barri, a Ciutat Vella són resultats d'interès el soroll i molèsties al carrer (en un 60%), la brutícia i escombraries en via pública (en un 58.8%), vandalisme o destrosses de l'espai públic (en un 27%), persones sense sostre que demanen al carrer (en un 50%) i baralles al carrer (en un 15% aproximadament). Com es pot intuir, i es veurà en apartats posteriors, totes aquestes conductes poden ser relacionades a la problemàtica dels -mal-anomenats "narcopisos" i el consum de drogues al barri del Raval.

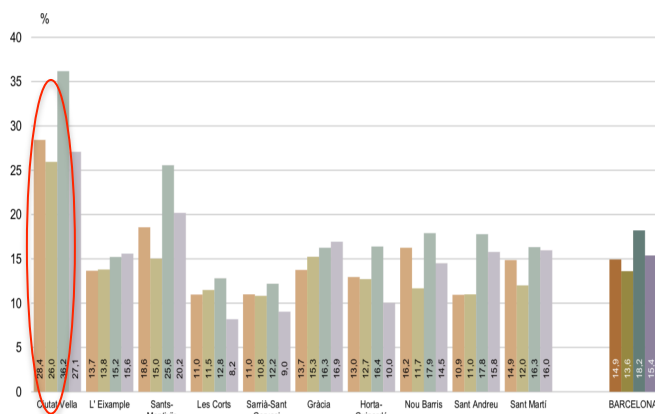

Figura 3.1. Evolució període 2012-2016 de les conductes incíviques generals – índex d'incivisme- als districtes de Barcelona. Extret de l'EVB-2016.

3.2.1.2.-Context qualitatiu: ha tornat l'heroïna als carrers de Barcelona? Breu menció al tràfic de drogues

En base a l'evidència quantitativa relacionada anteriorment, es veu necessari plantejar uns breus apunts en clau qualitativa i a nivell contextual que permetin entendre, situar i explicar el per què de les tendències i dades mostrades.

Primerament, i malgrat cal tenir en compte que les dades analitzades suggereixen objectivament una especial afectació delictiva al districte de Ciutat Vella, i per conseqüència al barri del Raval, en base al contacte amb veïns i institucions implicades en el mateix es creu necessari plantejar el següent:

D'una banda, és cert que existeix al barri una problemàtica associada tant a determinats tipus delictius que semblen haver-se tornat endèmics, així com d'un seguit de conductes antisocials i incíviques que generen un clúster de molèsties de gran volum. En aquest sentit, és d'especial rellevància per a

aquest treball la problemàtica relacionada amb el consum de drogues al barri (i el seu previ tràfic i distribució).

Tanmateix, i tal i com s'ha pogut comprovar des d'aquesta recerca, un excés d'alarmisme en aquest àmbit (delictes, consum de drogues⁵, etc.) pot generar un efecte estigmatitzador del barri com a "localització perillosa" o "insegura" que pot tenir efectes negatius en quant a la problemàtica que és objecte d'estudi. Com s'ha anat esmentant de forma molt breu anteriorment, l'especulació es configura com un element central de la problemàtica, en tant que la majoria de pisos que s'ocupen per al menudeig⁶ han estat buits durant un període de temps llarg, en no estar clar qui n'és el propietari, o en no preocupar-se aquest de l'estat del pis. Així doncs, aquest potencial estigma cap al barri pot generar, tal i com constaten els veïns de diversos dels col·lectius afectats, que devaluï el preu de l'habitatge al Raval, tot fent més atractiva la inversió immobiliària amb finalitats especulatives (es compren els pisos a preus relativament baix i es deixen buits un temps fins que el preu de mercat torni a pujar). Amb tot, el fet d'haver-hi pisos buits suposa un element d'oportunitat dins el marc de la problemàtica que s'estudia; més pisos buits, més oportunitats d'ocupació per als grups criminals que incorren en aquestes pràctiques.

D'altra banda, i de forma paral·lela a aquesta bombolla especulativa com a conseqüència de l'estigma al qual es pot veure sotmès el barri, així com de tendències històriques (poca conservació habitatge, alta mobilitat de la població, etc.) i que desemboca en la presència d'un gran nombre de pisos buits al barri, cal fer una menció a part a les dinàmiques pròpies del tràfic i consum de droga (en especial, d'heroïna –atès és la que genera conseqüències més notòries-).

Així doncs, es pretén des d'aquí fer una breu revisió referent a l'evidència estadística i qualitativa que es creu pot haver desencadenat la situació actual.

Històricament, és cert que el districte de Ciutat Vella en general, i el barri del Raval en concret, han tingut un índex de consum de drogues (de nou, la droga més rellevant seria l'heroïna) diferencialment més elevat que la mitjana de la

⁵ En aquest sentit, publicacions totalment alarmistes i estigmatitzadores com per exemple: Rego, P. (2017). Vuelven los zombis (de la heroína). *El Mundo*, Recuperat de: <http://www.elmundo.es/cronica/2017/11/09/59ff451fe5fdea662c8b45be.html>.

⁶ Venda de droga en petites quantitats. S'aprofundirà amb major detall en aquest àmbit en l'apartat 3 d'aquest mateix treball

ciutat. Així doncs, tradicionalment, la població de consumidors de llarga afectació a la ciutat de Barcelona havia estat distribuïda en aquest districte, tot i que més focalitzada en els districtes de Sants Montjuïc i Nou Barris (o el que és el mateix, La Mina, Roquetes i Can Tunis).

Tanmateix, en els darrers anys la tendència ha estat canviant, i s'ha donat un augment tant de la població de població consumidora que malviu i consumeix al barri del Raval. Cal entendre que això respon a un augment generalitzat del consum de drogues (i en especial d'heroïna) a la ciutat? L'evidència en aquest sentit clarament suggereix el contrari; el desmantellament de punts històrics on s'adquiria i es consumia droga a la ciutat de Barcelona durant la primera dècada del nou mil·lenni sembla haver provocat un efecte desplaçament dels consumidors i dels punts de distribució a d'altres indrets de la ciutat. Concretament, l'enderrocament de Can Tunis⁷, a la Zona Franca (districte Sants-Montjuïc) l'any 2004 provocà un èxode del gruix de consumidors cap a zones de Ciutat Vella (immediacions del CAS Pere Camps), Nou Barris i La Mina. D'altra banda, operacions policials posteriors⁸ contra els macropunts de distribució de droga (els coneguts com a "supermercats" de la droga) als barris de La Mina i determinades zones del districte de Nou Barris (Roquetes, Via Júlia, etc.), acaben provocant un efecte desplaçament de la població consumidora cap a aquelles zones on poden disposar de més recursos per a subsistir (serveis, oportunitats per al consum, etc.), essent el districte de Ciutat Vella i el barri del Raval el punt on de forma més nombrosa es concentra aquest col·lectiu.

D'altra banda, i segons les fonts policials consultades, al barri del Raval s'hi estableixen diverses organitzacions i grups criminals que semblen presumptament dedicades al tràfic i distribució d'heroïna i precursors de la mateixa provinents de plantacions d'opi del Pakistan⁹.

⁷ Per a ampliar informació, Gamudi, L. (2004). El derribo de Can Tunis redibuja el mapa de la droga en Barcelona. *El País*, Recuperat de: https://elpais.com/diario/2004/09/28/catalunya/1096333649_850215.html.

⁸ Un exemple d'això és: Sánchez, G. (2015). Macrooperación de los Mossos contra la droga en la Mina. *El Periódico*, Recuperat de: <https://www.elperiodico.com/es/barcelona/20151123/operacion-mossos-trafico-drogas-la-mina-sant-marti-badalona-4694420>.

⁹ Alguns mitjans de comunicació també se n'han fet ressò. Com a mostra: Sánchez, G. (2017). De Pakistán al Raval, la ruta de la heroïna. *El Periódico*, Recuperat de:

Amb tot, es genera un caldo de cultiu totalment òptim per a la generació de la problemàtica: al Raval s'hi troben aquells que demanden la droga, aquells qui l'oferten, i es dóna a més l'oportunitat idònia per a l'ocupació dels pisos buits per a usar-los com a punts de venda i distribució. És aquí on s'inicia la gènesi de la problemàtica que es planteja com a objecte d'estudi en aquesta recerca (i no per un repunt significant en el consum d'heroïna). Cal doncs interpretar la problemàtica del consum de drogues a Barcelona, malgrat ara afecti de forma intensiva Ciutat Vella, com un conflicte canviant, tot orientant les possibles solucions a incidir sobre les arrels del conflicte per tal d'evitar l'efecte desplaçament (en aquest sentit, es comenta el Pla d'Acció sobre Drogues de Barcelona 2017-2020 aprovat per l'Ajuntament de Barcelona el darrer any i que conté algunes propostes interessants seguint aquest fil argumental).

3.2.2.-Cronologia del cas¹⁰

Si bé és cert que fonts veïnals situen la data d'inici de la problemàtica fins a tres anys enrere (2015, aprox.), des d'aquesta recerca es pren com a data d'inici del conflicte el moment en què es detecta la situació en la configuració actual, en base a la definició del fenomen proposada. De forma resumida, la cronologia del cas segueix el següent fil:

- Finals febrer/2017: aparició del fenomen en la seva configuració actual i detecció (via xarxes socials) per part de forces de seguretat (informació via GUB-Ciutat Vella). En aquest moment i segons fonts veïnals i policials, existeixen aproximadament entre una vintena i una trentena de "narcopisos" en actiu al barri del Raval.
- Finals juny/2017: augment exponencial de les ocupacions de pisos buits amb finalitats de venda i tràfic de droga (ens referirem a partir d'ara a les mateixes com a "narco ocupacions"). Els veïns afectats inicien una mobilització massiva en protesta vers les molèsties que generen aquests "narcopisos". Es constitueixen en organitzacions amb diferents formes d'actuació (manifestacions, elaboració de material amb ubicacions dels pisos, etc.). El cas salta als mitjans de comunicació (Mumbrú, 2017) i es configura com a prioritari en l'agenda de les institucions.

<https://www.elperiodico.com/es/barcelona/20170908/la-ruta-de-la-heroina-de-pakistan-al-raval-6273830>.

¹⁰ Actualitzat fins al mes d'abril de 2018

- Principis setembre/2017: denúncia formal de la problemàtica a les autoritats per part de l'assemblea interveïnal del barri del Raval; de l'assemblea sorgeixen també interessants mecanismes de coordinació i afrontació de la situació entre veïns (analitzats posteriorment) en veure's deseparats. Es convoca la primera manifestació unitària d'afectats i veïns, i es comença a parlar d'especulació i gentrificació com a potencial factor generador del conflicte¹¹
- Finals octubre-novembre/2017: implementació pràctica d'estratègies per part de les Administracions (Pla de xoc Ajuntament, investigacions policials, ordres judicials, etc.); els resultats de les mateixes, si bé podrien ser titllats de positius, no són suficients per a posar fi a la problemàtica (s'aprofundeix en aquest àmbit en apartats posteriors).
- Mitjans gener-febrer/2018: de forma paral·lela a les estratègies oficials, i davant el desencís vers les mateixes, els veïns inicien la pràctica de diverses estratègies unilaterals per fer front a la situació (coordinació i creació d'un document relatiu al protocol a seguir en cas de detectar una ocupació per part de traficants, entre d'altres iniciatives). L'alcalde de Barcelona es reuneix amb els veïns afectats, denotant així la rellevància del conflicte en l'agenda pública del consistori.
- Principis març/2018: s'intensifica l'activitat policial i judicial sobre la problemàtica; això resulta en nombroses operacions policials conjuntes entre GUB i PG-ME. Malgrat aquestes són exitoses i finalitzen amb un bon nombre de detencions i diversos pisos clausurats, es detecta un efecte desplaçament de la problemàtica a d'altres barris del districte de Ciutat Vella (principalment, al Gòtic).

3.2.3.-Factors de risc generadors de la problemàtica

En base a tots els elements descrits en apartats anteriors, des d'aquesta recerca s'han volgut plantejar un seguit de factors de risc que, segons l'evidència, semblen ser aquells que han pogut generar la situació conflictiva actual. Es comenten aquí de forma breu, i s'analitzen més extensivament en

¹¹ A títol d'exemple, i entre nombrosos articles: P.E Barcelona. (2017). Picabaralla entre els veïns del Raval i un fons inversor pels narcopisos. *Diari ARA*, Recuperat de: https://www.ara.cat/societat/Picabaralla-veins-Raval-narcopisos-MK-Premium-Ajuntament-Barcelona-comunicat_0_1865213684.html.

apartats posteriors. A grans trets, doncs, els principals factors de risc a tenir en compte dins la problemàtica dels són els següents:

- **Especulació:** en aquest sentit, s'entén que les dinàmiques del mercat immobiliari actual al barri del Raval estan influenciant de forma clara en quant a la gènesi i perpetuació d'aquesta problemàtica. Pràctiques dutes a terme per particulars i, principalment, per grans fons d'inversió consisteixen en adquirir immobles o finques senceres aprofitant les condicions econòmiques actuals per tal de no ocupar-los, tot esperant a convertir-los en una renda patrimonial de major rendibilitat¹². En relació a aquest factor de risc, cal tenir en compte les dinàmiques turístiques a les quals es veu sotmesa la ciutat al llarg dels darrers anys, amb especial afectació d'aquestes a Ciutat Vella. Tanmateix, cal tenir en compte també les inherències històriques del barri del Raval com un dels barris de Barcelona amb major mobilitat de població i manca de conservació de l'habitatge¹³, que fa que les condicions generin desigualtat i les classes mitjanes puguin veure's desplaçades, esdevenint els habitants que resten al barri el *target* ideal per als grans fons d'inversió (malanomenats "fons voltor")¹⁴. Amb tot, l'especulació genera oportunitat en relació a la problemàtica que es tracta en aquest treball, ja que la presència de pisos buits atrau els responsables de les ocupacions i posterior tràfic de substàncies estupefaents.
- **Consum de drogues:** clarament, el consum de drogues entès com a problema endèmic en les societats occidentals¹⁵ es configura aquí com un element generador de risc per a l'aparició de situacions com la que es pretén descriure. Tal i com s'ha comentat anteriorment, la presència de subjectes consumidors de llarg recorregut, així com de consumidors esporàdics, és clau en l'aparició dels pisos on es duu a terme el

¹² En aquest sentit, això respon exactament a la definició d'especulació que proposà l'economista Nicolás Kaldor (1961)

¹³ En base als anuaris, informes i reculls estadístics de l'Ajuntament de Barcelona, des de: <http://www.bcn.cat/estadistica/castella/dades/inf/index.htm>

¹⁴ Per aprofundir, veure Florida, R. (2017) *The New Urban Crisis: How Our Cities are Increasing Inequality, Deepening Segregation, and Failing the Middle Class – and What We Can Do About It*. New York, USA: Basic Books

¹⁵ Només cal fer un cop d'ull, per exemple, a les diferents enquestes EDADES i ESTUDES a nivell de territori espanyol. Disponibles a: http://www.pnsd.msssi.gob.es/profesionales/sistemasInformacion/sistemaInformacion/encuestas_ESTUDES.htm

menudeig de drogues al Raval, i no és una coincidència que ambdós fenòmens hagin anat aparellats. El desplaçament d'un gruix rellevant de població consumidora al barri genera unes demandes en quant al consum que atraeu, sens dubte, aquells qui tenen la capacitat (il·lícita) de satisfer-la. Cal doncs, en aquest àmbit, analitzar i tractar el consum de drogues com un problema de caire social que, en la configuració actual esdevé un factor de risc generador de la problemàtica.

- **Tràfic de drogues:** en aquest cas, és obvi que si hi ha demanda, acabarà havent-hi oferta. I és vers aquesta oferta cap on s'orienten gran part dels esforços policicriminals que des d'aquest estudi es proposaran; en primer lloc, atesa la naturalesa penal de la matèria (delictes contra la salut pública; arts. 368 a 378 del Codi Penal). En segon lloc, tenint en compte que, possiblement, aquest és l'àmbit on es pot incidir de forma més directa i efectiva per part de les autoritats pertinents (en aquest cas, les del sistema de justícia penal), atès que els altres factors de risc anteriorment esmentats disposen de components individuals, subjectius i de globalització que, sens dubte, en dificulten l'aplicació de mesures efectives. I, per últim, tenint en compte que l'eliminació o disminució substancial de l'oferta de drogues al barri contribuirà, *per se*, a millorar les circumstàncies actuals dels altres factors de risc generadors de la situació tinguts en compte prèviament: si no hi ha oferta de droga il·lícita, una possible hipòtesi és que els consumidors acceptin recórrer a les opcions que el sistema de salut pública (en aquest cas particular, l'Agència de Salut Pública de Barcelona, a través del CAS Baluard) proposa per tractar la seva afectació. Al mateix temps, els grans ents especuladors no podran aprofitar l'estigma creat sobre el barri en relació al consum de drogues, així com les situacions veïnals problemàtiques, per adquirir finques i immobles per a especular. Cal doncs, en aquest aspecte, plantejar mesures policials i penals efectives per fer front al tràfic de drogues¹⁶.

¹⁶ És de rebut comentar aquí que una de les principals preocupacions del dispositiu de GUB-Policia Comunitària de Ciutat Vella és, efectivament, detectar i perseguir l'origen i vies d'entrada de la droga a Barcelona.

3.3.-ABAST, AFECTACIÓ I CONSEQÜÈNCIES DEL FENOMEN

En aquest apartat es fa una breu descripció de l'abast actual de la problemàtica, tant a nivell quantitatiu (nombre pisos actius, detectats, tancats, etc.) com qualitatiu (com afecta la presència d'aquests focus de venda de drogues a les dinàmiques del barri, etc.), l'afectació de la mateixa (zones afectades, extensió del fenomen, etc.), així com de les principals conseqüències que aquest conflicte està generant a la ciutat de Barcelona.

3.3.1.-Abast i afectació de la problemàtica

En aquest apartat es fa una quantificació aproximada del fenomen, així com de la distribució del mateix al barri del Raval. Per a això s'usen informacions obtingudes dels col·lectius d'afectats, de fonts policials (GUB-Policia Comunitària), així com d'evidències recollides a partir d'enquesta i entrevistes.

Amb tot, es pot situar una primera aproximació de la problemàtica a l'estiu del darrer any (juliol-agost 2017), de forma simultània a l'esclat del cas en els mitjans de comunicació. En aquell moment, i segons fonts veïnals i policials, el nombre de pisos i locals on es comercia amb droga detectats i en actiu al barri rondava aproximadament la trentena¹⁷. En aquest sentit, és especialment interessant fixar-se en el mapa (fig.3.2) elaborat per col·lectius de veïns afectats (Acció Raval), on es pot apreciar com les zones de major afectació corresponen a aquelles més allunyades (en groc l'àrea que delimita aproximadament aquesta zona) del centre neuràlgic que conforma Les Rambles, i es disposen en punts del que es podria anomenar el Raval interior. Precisant, els principals focus d'afectació es situen als carrers Reina Amàlia, Picalquers, Robador, d'en Roig, Egipcïaques, Sant Gil, de la Cera o Sant Vicenç.

Tanmateix, si bé la problemàtica començava a adquirir certa magnitud, no seria fins a estadis posteriors del conflicte en que s'assolirien els nombres que manegem avui dia. Fonts policials de la GUB afirmen que, a finals del mes de febrer hi havien un total de 22 pisos en actiu confirmats, i 42 investigats i pendents de confirmació.

¹⁷ Degut a la naturalesa canviant i variable del fenomen, quan s'aportin dades numèriques es farà sempre a partir d'estimacions, i mai prenent aportar un nombre exacte.

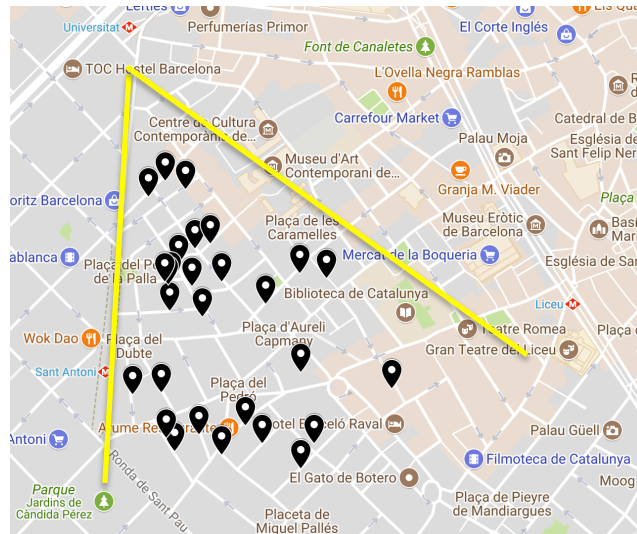

Figura 3.2. Mapa punts de narcoventa al Raval, actualitzat agost 2017. Font: Acció Raval (via Twitter @AccioRaval) i elaboració pròpia

Fonts veïnals, assenyalen que el nombre de pisos actius en la mateixa dada rondava la seixantena. Com veiem, ambdues fonts coincideixen relativament, i cal situar el nombre de pisos actual on es ven droga entorn a aquestes xifres. El mitjà de comunicació Betevè elaborà, en col·laboració amb els veïns i les forces de seguretat, un mapa a inicis de febrer d'aquest any per a situar els punts on s'han detectat pisos destinats a la venda de drogues al barri del Raval¹⁸ (fig.3.3).

Com es pot apreciar en el mateix, la tendència és molt semblant al mapa de la fig.3.2 en quant a situació/ubicació dels "narcopisos", malgrat s'aprecia una clara proliferació i augment dels mateixos. A l'Annex 2 s'adjunta un llistat dels pisos que funcionen com a punts de venda detectats fins al moment i que es troben en actiu (si més no, en el moment de redactar aquest treball).

¹⁸ Les darreres dades, i de forma posterior al seguit d'operacions policials contra narcopisos que s'han dut a terme al llarg dels mesos de març i abril, els veïns d'Illa-RPR situen el nombre de pisos actius al Raval en 28. Acció Raval i Acció Reina Amàlia situen l'estimació en una trentena de punts actius.

Figura 3.3. Mapa distribució punts venda al Raval. Actualitzat a febrer 2018. Font: Betevè i elaboració pròpia

D'altra banda, és d'extrema rellevància comentar les tendències que aquest fenomen està experimentant recentment, i és que arrel del seguit d'operacions policials al Raval, la problemàtica dels "narcopisos" s'està estenent a d'altres barris propers al del Raval¹⁹. Caldria, en aquest sentit, aprofundir en les causes que han generat aquests nous pisos; si són producte del desplaçament general per les operacions policials, o bé és una proliferació i reproducció del fenomen. En qualsevol cas, és preocupant observar com el fenomen està reproduint-se en altres barris que reuneixen trets característics similars als del barri del Raval: alta mobilitat poblacional, manca de conservació de l'habitatge, objectiu d'inversors, cert grau de degradació de l'espai públic, etc.

Cal doncs, preguntar-se i analitzar breument el per què de la configuració urbana descrita en línies anteriors. Què ha dut a que els "narcopisos" es situïn en els carrers en que es situen? Quins factors han comportat que aquest fenomen s'hagi desplaçat a d'altres barris? Entendre el fenomen i poder respondre a aquestes qüestions es configura com a vital per tal d'elaborar polítiques efectives vers la problemàtica.

A títol molt breu, des de l'evidència observada, es creu que el patró situacional dels pisos on es ven droga obeeix als següents factors:

- I. En primer lloc, i de forma òbvia, es situen en localitzacions on tendeixen a concentrar-se volums importants d'individus consumidors (en el cas

¹⁹ En el moment de la redacció d'aquest treball, s'han detectat narcopisos als barris del Gòtic, la Barceloneta i la part de l'Esquerra de l'Eixample que llinda amb Ciutat Vella.

del Raval, degut a la proximitat al CAS Baluard, en el cas del Gòtic, per la habitual concentració a la Plaça dels Traginers) o d'altres potencials consumidors, com per exemple turistes que cerquen drogues per a un ús recreatiu (en aquest cas, encaixarien tant el Raval, com el Gòtic, malgrat que principalment això es donarà a la Barceloneta).

- II. En aquest sentit, cal apreciar també com aquests pisos es situen en entorns centrals de Barcelona; tant per al traficant com per al consumidor, la proximitat d'aquests "narcopisos" amb les zones turístiques els comporta una sèrie de beneficis o facilitats per a les conductes que practiquen (ja sigui per accés a serveis, oportunitats per al delictes²⁰, major afluència de gent per a pidolar, etc.).
- III. Tot i així, és interessant apreciar com, malgrat aquests pisos es situen en zones centrals, habitualment ho fan en ubicacions allunyades de les principals vies neuràlgiques (a recordar, un dels punts necessaris en la definició del fenomen proposada). La motivació a això la trobem en què tant per als responsables com per als consumidors és necessari mantenir un cert grau de discreció, ja que en cas contrari atraurien les mirades de veïns, turistes i policia de forma molt més accentuada.
- IV. D'altra banda, la localització dels pisos segueix un patró que és comú a tots els casos; es concentren en finques amb un estat de degradació notable, en tenir en compte que això acostuma a anar relacionat a un major nombre de pisos buits i comporta els traficants més facilitats per a l'ocupació. De forma especialment rellevant es configuren aquelles finques que han estat adquirides per immobiliàries o fons d'inversió, atès que és habitual que els propietaris no es preocupin en excés per l'estat de l'immoble a causa de les finalitats especulatives amb les que s'adquireix.

Resumint, els factors que influeixen en les localitzacions observades són:

- Proximitat a serveis d'atenció a dependències (CAS)
- Proximitat a zones centrals (accés serveis, oportunitats delictes, major afluència de gent, etc.)

²⁰ Aquest punt concret és d'especial interès i serà comentat en el proper apartat d'aquest tractat

- Finques degradades
- Concentració en zones lleugerament recollides de les principals vies

Cal doncs parar especial atenció a aquelles ubicacions on es reuneixin aquest factors de risc per tal d'implementar mesures preventives que redueixin les probabilitats que es donin ocupacions orientades a la venda de substàncies.

3.3.2-Conseqüències de la problemàtica

En aquest apartat es descriu i analitza l'impacte i principals conseqüències del fenomen al barri i a la ciutat a través d'indicadors delictius o referents a conductes antisocials. Per dur-ho a terme, ha calgut tenir en compte que en tractar-se d'una problemàtica actual i en ple desenvolupament no es disposen de dades oficials que permetin mesurar el fenomen. Per a superar això, s'ha administrat una enquesta ad-hoc de victimització²¹ entre els principals col·lectius d'afectats al Raval i Gòtic (Acció Raval, Acció Reina Amàlia, Illa-RPR, Illa Robador, Net Raval, Resistim Gòtic i Associació de veïns i comerciants del Gòtic afectats pel narcotràfic) que ha tingut en compte elements de seguretat, de victimització directa, així com de l'impacte antisocial del fenomen dels "narcopisos" (com ja s'ha anat esmentant, aquests es relacionen eminentment amb elements d'incivisme)²². També s'ha recorregut a fonts policials (GUB-Policia comunitària Ciutat Vella) a través d'entrevista qualitativa per a conèixer atencions realitzades en relació a la problemàtica.

3.3.2.1.-Presentació de l'enquesta i resultats

3.3.2.1.1.-Descripció de l'instrument

L'enquesta es divideix en tres subconjunts de preguntes: en primer lloc, qüestions sociodemogràfiques amb l'objectiu de conèixer els trets característics de la mostra, la posició als barris, i el temps que fa que hi resideixen/treballen. El segon conjunt valora elements relatius a la seguretat, la victimització directa, el tipus d'il·lícits penals victimitzants i la relació dels fets en quant a denúncies.

²¹ Per consultar el formulari d'enquesta complet, veure Annex 3

²² En aquest apartat, d'acord al que estipula el text consolidat de l'Ordenança de mesures per fomentar i garantir la convivència ciutadana a l'espai públic de Barcelona, aprovada pel Consell Plenari de l'Ajuntament de Barcelona el 23 de Desembre de 2005. Disponible a: <http://ajuntament.barcelona.cat/ordenances/sites/default/files/pdf/Convivencia.pdf>

Per últim, el darrer es centra en aquells fets no constitutius de delictes penals però que generen molèstia i dificulten la convivència veïnal; freqüència en la que ocorren conductes antisocials i incíviques, quines són aquestes i en quina proporció són posades en coneixement de les autoritats.

Pel que fa a la mostra, amb un total de 32 persones, ha estat seleccionada per mitjà de mostreig aleatori entre la població objecte d'estudi (veïns afectats per la problemàtica) a partir de la difusió de l'enquesta entre els principals col·lectius i associacions de veïns i comerciants dels barris del Raval i Gòtic.

3.3.2.1.2.-Presentació dels resultats:

L'edat de la mostra final es situa principalment entre els 35 i els 45 anys en primer lloc, i en més de 45 en segon lloc (ambdós grups configuren aproximadament el 83% de la mostra). Únicament un 17% aproximadament dels enquestats tenen menys de 35 anys. Pel que fa al sexe, s'observa paritat, en tenir un 53.6% d'enquestats homes i un 46.4% d'enquestats dones. D'altra banda, i pel que fa als anys que duen residint o treballant al barri, un 35.7% dels enquestats porta residint al barri entre 5 i 10 anys, mentre que un 32.1% hi viu des de fa entre més de 10 anys, seguit d'un 7.3% que hi resideix des de fa d'1 a 3 anys. Es pot apreciar, doncs, com la majoria dels veïns enquestats són residents de llarga durada, essent aquells veïns nous un percentatge residual. Una possible hipòtesi en relació a aquestes dades podria ser que determinats factors que són d'interès per a aquest treball allunyen els ciutadans a assentar-se al barri, o bé aquells que ho fan, no s'impliquen en les associacions consultades. En relació als comerciants, un 10.7% dels enquestats són treballadors i duen treballant al barri més de 5 anys, mentre que un 3.6% dels enquestats són treballadors i hi duen entre 2 i 5 anys.

Amb tot, es pot afirmar que el perfil aproximat de l'enquestat (i/o afectat) tipus respon a individus de mitjanes a altes edats que porten residint o treballant al barri des de fa força anys (més del 80% encaixen en aquesta descripció).

Els resultats de les preguntes referents a l'àmbit que ocupa aquest treball s'ofereixen de forma detallada a continuació:

A la pregunta de com valoren la seguretat del barri en una escala de 10 (on 10 és molt segur i 1 és molt poc segur), la nota amb un major nombre de respostes és de 5. Tanmateix, calculant la mitjana de la percepció de seguretat,

el resultat és de 4.35 sobre 10. Així doncs, els veïns valoren la seguretat del barri per sota de l'aprovat. Amb això, cal preguntar-se si això té una base tangible, o bé és resultat de percepcions no basades en fets empírics.

L'evidència recollida mostra que, en efecte, la base d'aquesta percepció d'inseguretat es relaciona de forma directa amb el nombre de victimitzacions patides pels enquestats al llarg del darrer any. A la pregunta de si han patit algun delictu al barri durant el mateix (fig. 3.4), un 35.7% dels enquestats ha patit un fet delictiu, un 14.3% n'ha patit de 2 a 4, i un 3.6% n'ha patit més de 5. En resum, un 53.6% dels enquestats ha estat victimitzat al barri al llarg del darrer any, una proporció sens dubte a tenir en compte.

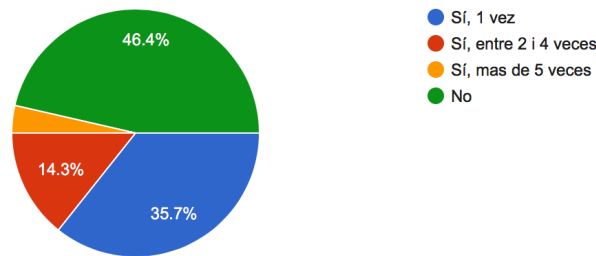

Figura 3.4. Respostes victimització al llarg del darrer any (n=32).

En preguntar quines tipologies delictives²³ corresponen a aquells casos on ha existit victimització, els resultats mostren que les més habituals són els danys contra la propietat (principalment, a partir de forçaments de portes, persianes, finestres i similars), en un 40% dels casos. Tot seguit, les amenaces es situen com el segon fet més habitual en casos on hi ha hagut victimitzacions amb un 33.3%, situant-se els furtus com el tercer il·lícit més habitual amb un 26.7% de casos. A continuació, trobem els robatoris i les agressions (delicte de lesions), empatades amb un 20% de casos, i per últim les coaccions amb un 6.7%²⁴. Com es pot veure, totes les respostes van d'acord al clúster principal d'il·lícits que es pot associar al fenomen objecte d'estudi.

²³ D'acord al Codi Penal espanyol (LO 1/2015 en la seva darrera modificació), els danys contra la propietat es tipifiquen a l'art. 263, les amenaces als arts. 169-171, les coaccions a l'art. 172, els furtus a l'art. 234 i ss., el robatori a l'art. 237 i les lesions als arts. 147 i ss.

²⁴ Cal tenir en compte que el percentatge absolut aquí és superior al 100% atès que els subjectes multivictimitzats podien marcar diverses caselles per fet delictiu

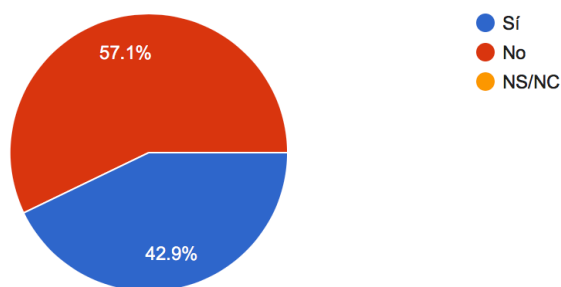

Figura 3.5. Percentatge denúncia en subjectes victimitzats.

Relacionat amb això, es planteja si aquelles individus que han estat victimitzats han formalitzat denúncia davant de les autoritats policials. Les respostes aquí (fig. 3.5) són relativament positives, malgrat cal analitzar-les amb cautela. Positiu perquè un 57.1% dels enquestats ha presentat denúncia formal en relació a l'esdeveniment sofert, i cautela atès que un 42.9% de xifra negra (delinqüència no detectada/registrada) és un gruix gens menyspreable que cal tenir en consideració. En aquest sentit doncs, cal aprofundir en les causes que generen aquest notable percentatge de no denúncia. A la pregunta de, en cas de no haver denunciat, quins en són els motius, els resultats que s'obtenen són sorprenents (fig. 3.6). Com es pot apreciar, un 75% dels enquestats respon que els motius per a no denunciar remeten a una poca confiança en el sistema policial i de justícia, mentre que un 12.5% no denuncia degut a que no sap quin és el procediment a seguir.

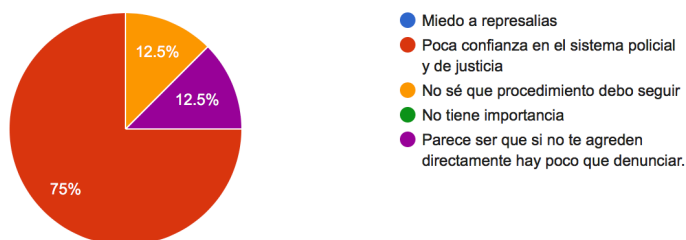

Figura 3.6. Motius principals per a no denúncia.

Això denota que hi ha elements de responsabilitat de les autoritats pertinents que no funcionen degudament; en primer lloc, a què respon aquesta pèrdua de confiança en la justícia? I en segon, per què els ciutadans no estan informats

de quins són els tràmits a seguir? S'aprofundeix en aquests elements en el capítol sobre propostes a implementar en el marc d'aquesta problemàtica.

D'altra banda, i com es pot desprendre de la lectura d'aquest treball, el fenomen dels “narcopisos” genera greus problemes de convivència que, tot i ser conductes antisocials, no són tipificades com a delictives al CP. Es parla aquí de conductes incíviques i alteracions greus de la convivència ciutadana. En aquest sentit, es demana als enquestats en quina mesura són habituals aquestes conductes (s'operacionalitza la variable en una escala d'1 a 5 on 1 és gens habituals i 5 és molt habituals); els resultats (fig. 3.7) ens mostren que, clarament, aquest tipus de conductes incíviques són ben habituals; el 70% dels enquestats consideren que aquestes són força o molt habituals, mentre que un 18,75% les considera simplement habituals. Únicament un enquestat considera que aquestes no són gens habituals.

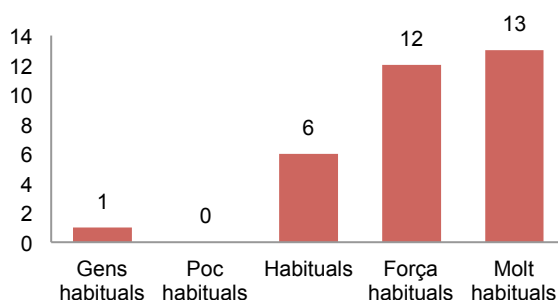

Figura 3.7. Respostes a com d'habituals són les conductes incíviques al barri.

Si s'aprofundeix en quines són concretament aquest tipus de conductes, els resultats mostren que els elements que els enquestats troben de forma majoritària refereixen a sorolls, problemes d'higiene, consum en via pública o baralles (ja sigui entre consumidors o entre traficants²⁵-fig. 3.8-).

²⁵ En aquest sentit a títol d'exemple, per la seva repercussió mediàtica: Redacció Barcelona. (2018). Un vecino del Raval graba una pelea a machetazos a plena luz del día. *La Vanguardia*.

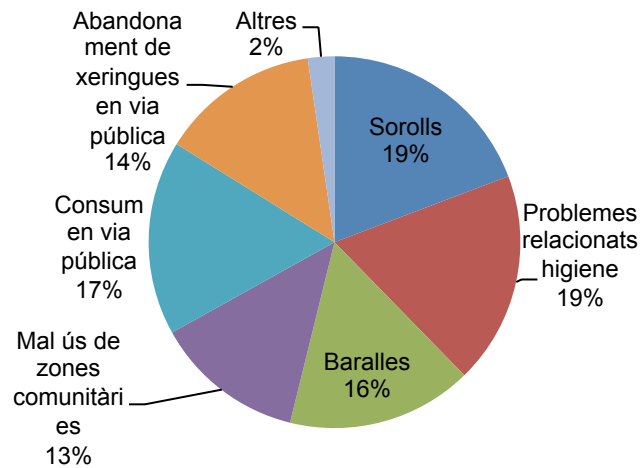

Figura 3.8. Tipus conductes incíviques.

En relació a aquestes conductes, els resultats de l'enquesta mostren dades encara més preocupants que per al cas de delictes: el percentatge de denúncia de les mateixes és significativament baix, essent un 60.7% dels enquestats els que no han denunciat a les autoritats en detectar aquestes conductes. Els motius d'aquesta taxa de denúncia generalment baixa respon a patrons similars que en el cas dels fets delictius (poca confiança en les autoritats i desconeixement dels procediments a seguir), malgrat s'hi introdueixen altres elements, com per exemple no donar importància a conductes incíviques o bé impossibilitat de denunciar (això és que s'han trobat amb la negativa a acceptar denúncia per part de l'autoritat policial –GUB en aquest supòsit, atès que és el cos competent per a denúncies d'incivisme-, o bé l'han presentat de forma incorrecta).

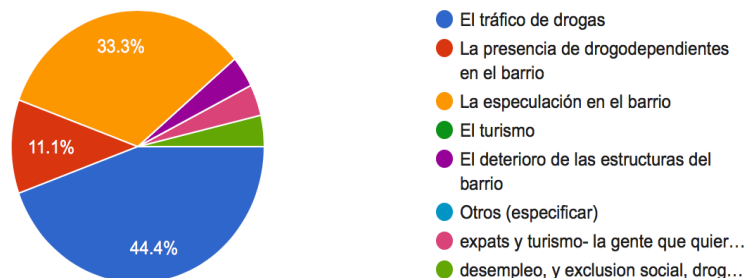

Figura 3.9. Principals causes generadores de la problemàtica.

Per últim, i en relació a quin/s creuen els enquestats que són els elements essencials generadors de la situació conflictiva, les principals respostes van en la línia del proposat en aquesta recerca: especulació immobiliària, tràfic de drogues i presència de consumidors al barri (fig. 3.9.)

3.3.2.2.-Resum fenomenologia delictiva i incívica

Amb tot, dels resultats recollits en l'enquesta de victimització se'n poden extreure les següents consideracions: en primer lloc, s'observa com el perfil d'afectats per la problemàtica refereix a un veí de mitjana edat i resident al barri de llarga durada. La taxa de victimització és relativament elevada per als enquestats, i cal parar especial atenció als tipus delictius de danys a la propietat, amenaces i furt, en ser els més habituals. D'especial relleu és també la baixa taxa de denúncia d'aquests fets i els motius que la generen; cal incidir en millorar la confiança dels ciutadans en els sistemes policials i de justícia, i implementar mesures que facilitin els tràmits de denúncia o ofereixin informació sobre els mateixos. D'altra banda, pel que fa a les conductes incíviques que generen els pisos que es tracten des d'aquí, s'observa com aquestes són molt habituals, molt diverses i poc denunciades. De la mateixa forma, ja sigui via Ordenança Municipal o via mesures preventives, cal orientar les actuacions en aquest sentit per tal de reduir-ne els efectes i/o millorar la gestió i comunicació del triangle veïns-polícia (GUB)-Ajuntament.

Pel que fa a la informació obtinguda de fonts policials, són diversos els elements: en relació a la comparació amb els resultats de l'enquesta, i segons el grup operatiu de Policia Comunitària Ciutat Vella (GUB), les conductes que es descriuen són similars. Les principals atencions que gestionen des d'aquest grup acostumen a anar orientades a molèsties relacionades amb sorolls, problemes d'higiene, baralles, etc. A nivell purament delictiu, la informació que es recull denota que molts fets no són detectats de forma oficial; tot i tenir-ne constància que ocorren, la baixa taxa de denúncia sovint impedeix actuacions més expeditives. Les mateixes fonts constaten que cal implementar mesures per augmentar les taxes de denúncia i la informació sobre els procediments a seguir (els agents comenten que sovint són ells qui han d'anar buscar els afectats per denunciar, i els han d'acompanyar al llarg de tot el procediment).

Aquest operatiu de la GUB explicita també que per al cos són especialment rellevants els punts calents que es situen propers a centres escolars del barri (fig. 3.13), degut als riscos que el clúster de perturbacions associades a aquests pisos poden suposar per als infants. Es para doncs especial atenció als punts de venda detectats en zones adjacents als centres escolars. El principal element de risc en aquest sentit es troba en l'abandonament de xeringues posteriorment al consum, atès que els infants podrien trobar-les jugant o similars. En relació a això, es posa de manifest la rellevància del canvi de tipificació d'ençà l'inici de la LO 1/2015, on l'abandonament de xeringues passa de constituir fet penal (falta) a ser una infracció administrativa, sancionada amb multa econòmica que queda habitualment sense efectes pràctics.

D'altra banda, un fet especialment rellevant en relació a les conseqüències de la problemàtica, és l'augment exponencial dels furts al Raval i a determinades zones de Ciutat Vella (les Rambles, Porta Ferrissa, etc.).

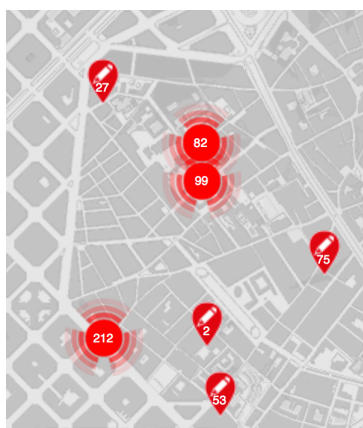

Figura 3.10. Centres escolars al barri del Raval. Font: gencat.cat

Fonts policials relaten que els furts s'han multiplicat per cinc en els darrers mesos en aquestes zones, i descriuen que la majoria d'aquests són perpetrats per consumidors que són habituals dels punts de venda de drogues que hi ha al barri.: furten béns a zones comercials (a comerços o vianants desprevinguts) que després intercanvien per petites quantitats de droga. S'ha intervingut nombrosa mercaderia robada en diverses operacions de llançament (desallotjament) en "narcopisos".

Pel que fa a les quantitats de droga que es decomissa un cop es procedeix a l'entrada als pisos, l'operatiu denota que tendeix a ser petita (el que es coneixeria com a "menudeig"), tot i que en determinats supòsits s'han intervingut quantitats notables de substància.

En resum, aquests pisos van acompanyats d'una cistella notable de fets a tenir en compte; en aquest sentit, cal distingir entre aquells que corresponen a tipus delictius d'aquells que conformen infraccions en matèria de civisme, i orientar les estratègies preventives en funció de la naturalesa dels mateixos. Tanmateix, s'evidencia la necessitat urgent de destinar mesures a millorar la detecció, registre i denúncia d'aquest clúster de fets, en presentar-se taxes de denúncia significativament baixes.

4.-ESTRATÈGIES D'ABORDATGE I SOLUCIÓ A LA PROBLEMÀTICA: DESCRIPCIÓ I ANÀLISI

Aquest capítol comprèn l'anàlisi i avaluació de les diferents intervencions implementades amb l'objectiu de reduir, controlar i/o solucionar la problemàtica dels "narcopisos" i els seus derivats. En aquest sentit, les diferents estratègies s'han orientat a incidir per diverses vies en la gènesi de la problemàtica. S'aprofundeix doncs, segons l'àmbit d'aplicació (social, salut, policial/penal, etc.), en l'anàlisi i descripció de quines han estat aquestes intervencions, en quins punts de suport s'han basat, quins han estat els seus resultats i per què han obtingut aquests resultats. En aquest sentit, s'ha classificat les estratègies d'abordatge a la problemàtica segons si operen en l'àmbit de la salut i el tractament de les addiccions, si són respostes d'organització veïnal i social, si són estratègies implementades per l'Ajuntament de Barcelona, o bé aquelles referents a l'administració de la seguretat i sistema de justícia (vegi's el poder judicial i la PG-ME). Cal puntualitzar que malgrat proposar aquestes classificacions per a les estratègies, sovint en alguns àmbits aquestes es troben interconnectades i la implementació d'una estratègia des d'una esfera, genera la creació de mesures concretes en una altre.

4.1.-ESTRATÈGIES SOBRE LA SALUT PÚBLICA I LES ADDICCIONS

En aquest apartat es comenten els diferents recursos, estratègies o iniciatives que des de l'àmbit de la salut pretenen incidir sobre la problemàtica dels "narcopisos" al barri del Raval, focalitzant la seva atenció en la figura dels subjectes que usen drogues²⁶. En aquest sentit, des d'aquesta recerca s'ha constatat que aquest àmbit gira principalment en torn a quatre elements, essent aquests el Pla d'Acció sobre Drogues de Barcelona 2017-2020²⁷, el Centre d'Atenció i Seguiment Baluard, el Centre de Reducció de Danys Robador i l'Espai Metzineres per a dones que usen drogues.

4.1.1.-Centre d'Atenció i Seguiment Baluard

Situat a l'Avinguda de les Drassanes (Pça. Dolors Aleu) és un centre de suport i tractament integral (cobertura i serveis a la drogodependència, Reducció de Danys i tractament) a les persones que usen drogues que engloba més de 40 professionals d'àrees diverses. Està finançat de forma pública i conjuntament per l'Ajuntament de Barcelona (Agència de Salut Pública de Barcelona) i la Generalitat de Catalunya (Sots-direcció general de Drogodependències).

La filosofia de treball del centre consisteix en l'ús de la Reducció de Danys com a mesura primària, essent aquesta la promoció d'hàbits de consum higiènic, hàbits alimentaris suficients, etc. A partir d'aquesta Reducció de Danys, es promou gradualment la deriva cap al tractament dels individus, mai forçant-lo, i sempre encaminant al subjecte a què sigui ell qui triï el tractament com a nou marge de millora un cop la Reducció de Danys ha estat efectiva.

Pren especial importància en aquest punt la figura de l'Educador de Carrer, que és el tècnic en Reducció de Danys que s'encarrega de fer el seguiment i atenció sobre el terreny vers els consumidors amb hàbits no adequats, les zones on hi ha més consum i més consumidors o on s'adquireixen les substàncies, degut a què seran els qui detectin de forma prematura possibles "narcopisos". En aquest sentit, les fonts consultades confirmen que estan en comunicació constant i coordinació activa amb la GUB i el veïnat per a fer front a situacions com la dels punts de venda de drogues, tot i que assegurin que

²⁶ Es pren aquesta nomenclatura d'acord a les recomanacions dels professionals d'aquest àmbit.

²⁷ Es comentarà en el proper apartat 4.3, d'estratègies per part de l'Ajuntament.

no hi ha hagut un augment de consumidors des de l'inici de la problemàtica, sinó un desplaçament –en la línia del que es proposava en apartats anteriors–.

4.1.2.-Centre de Reducció de Danys-Local Robador

Situat al carrer que li dóna nom, és un centre que funciona des de l'any 1992 gestionat per la Fundació Àmbit i Prevenció, entitat privada sense ànim de lucre que dóna cobertura a col·lectius socials en situacions de risc o vulnerabilitat.

A grans trets, ofereix els mateixos serveis que Baluard però amb limitacions en quant a espai, nombre de professionals i recursos. No disposa de sala de venopunció, orientant-se les tasques a la reducció de danys i no al tractament.

Les principals activitats són l'intercanvi de xeringues, feina preventiva a través dels educadors i activitats normalitzadores: el punt més diferencial i rellevant respecte de Baluard. Treballen per a reduir l'estigma vers les persones que usen drogues i fer-les participar en activitats socialitzadores en grup.

Es coordinen de forma habitual amb Baluard i amb les autoritats en matèria de salut (ASPB i Departament de Salut GenCat). També hi ha coordinació amb les entitats policials tot i que queda reduïda a consells i reunions de barri on participen representants de totes les agències implicades en el mateix. Denoten, igual que Baluard, que el fenomen actual no respon a un augment del consum ni dels consumidors, sinó a un desplaçament d'aquest a zones més centrals i habitades.

4.1.3.-Espai Metzineres per a dones que usen drogues

La informació sobre aquest recurs és escassa davant la impossibilitat d'aconseguir una entrevista amb els responsables per qüestions de calendari.

A grans trets, l'Espai Metzineres neix aquest any 2018 impulsat per la Fundació Salut i Comunitat, configurat com a espai d'acollida per a dones que usen drogues i que han patit o pateixen un historial de violència complex. Es centra en l'abordatge de la problemàtica des de la perspectiva de gènere i s'orienta a reduir les diferències entre les dones que usen drogues respecte de les seves parelles homes, implementant la reducció de danys.

4.2.-ESTRATÈGIES D'ORGANITZACIÓ VEÏNAL I SUPORT SOCIAL

Aquest apartat exposa les principals estratègies per fer front i abordar la presència de "narcopisos" als barris del Raval i el Gòtic que han dut a terme o

proposat els col·lectius de veïns residents i afectats pel conflicte. S'ha considerat d'especial interès incloure aquest capítol degut a l'especial rellevància de les mobilitzacions, associacions i propostes veïnals, que sovint s'han vist indefensos davant la problemàtica. Algunes de les propostes i/o accions dutes a terme són de gran qualitat i cal, sens dubte, tenir-les en compte.

4.2.1.-“Protocol d'actuació davant narcopisos/narcoocupacions”:

Interessant document²⁸ elaborat pels col·lectius veïnals d'afectats Acció Raval i Acció Reina Amàlia i orientat als veïns del barri; es proposa un recull de passos, recomanacions i pautes de conducta a seguir davant la detecció d'un pis o local que pugui ser un narcopis, o en detectar-se un possible intent d'ocupació, i aporta contactes dels departaments de l'Ajuntament i de les autoritats implicades (PG-ME i GUB), on realitzar la denúncia, o un formulari per controlar el parc d'habitatge.

El protocol treballa el problema i les seves característiques des d'una perspectiva *micro* i pot arribar a ser efectiu per als veïns afectats que, com es deriva dels resultats de l'enquesta, sovint no disposen de la informació necessària vers com actuar, tot i que des d'aquesta recerca s'opina que les funcions d'informació i recomanacions haurien de recaure sobre les autoritats pertinents (Ajuntament de Barcelona amb assessorament de GUB i PG-ME).

4.2.2.-Llistat de propostes en motiu del ple extraordinari de l'Ajuntament de Barcelona

Elaborat i presentat²⁹ al Consistori en ple extraordinari pel col·lectiu de veïns afectats Illa-RPR (Robador, Picalquers i d'en Roig). Conté un llistat força exhaustiu de propostes i plantejaments per a reduir, controlar i millorar la situació actual, presentat-se segons àmbit d'actuació. Destaquen la proposta de formar una mesa municipal permanent que treballi de forma exclusiva la problemàtica de la narcoactivitat a la ciutat de Barcelona, i la creació d'un Observatori per a la narcoactivitat amb professionals del Consistori, experts, afectats, entitats socials i d'altres integrants rellevants.

²⁸ Es pot consultar el document en la seva totalitat a l'Annex 4 d'aquest treball

²⁹ Es pot accedir al document complet a l'apartat d'annexos (Annex 5)

El llistat és de caire més multidisciplinar, i aborda l'origen i les causes de la problemàtica actual a un nivell més *macro*, tot i que alguns dels plantejaments són reduccionistes i sense abordar el conflicte en totes les seves vessants.

4.2.3.-Mobilitzacions veïnals, campanyes de protesta, ocupacions conscients, tallers i xerrades

Dins d'allò més habitual en la pràctica de les associacions veïnals, s'ha desenvolupat un ampli ventall d'activitats en resposta a la situació conflictiva al llarg del darrer any: protestes i mobilitzacions (cassolades a l'estiu per a denunciar la problemàtica, concentracions de rebuig multi plataforma com la de la Pça. Dels Traginers³¹, campanyes com "A tot drap/A todo trapo" del col·lectiu Illa-RPR-), "ocupacions conscients" d'un pis per evitar la potencial ocupació per part d'algun grup o organització de traficants³², o xerrades i tallers sobre la problemàtica i els factors implicats.

4.3.-ESTRATÈGIES DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

En aquest apartat es comenten totes aquelles intervencions realitzades per part de l'Ajuntament de Barcelona per fer front a la problemàtica, tenint en compte els esforços diferencials i la rellevància amb que s'ha tractat el conflicte respecte a altres àmbits que es proposen des d'aquesta recerca, en tant que conformen l'operacionalització de determinades polítiques o iniciatives³³.

4.3.1.-Pla d'Acció sobre Drogues de Barcelona 2017-2020³⁴

El Pla d'Acció sobre Drogues (en la seva 9ena edició) dona continuïtat a les polítiques municipals per a combatre les addiccions i l'abús de substàncies que es venen implementant des de fa més de 30 anys a la ciutat de Barcelona.

Està coordinat per l'Agència de Salut Pública de Barcelona (ASBP), en conjunció amb el Consorci Sanitari de Barcelona i la Subdirecció de Drogodependències del Departament de Salut (Generalitat de Catalunya) i

³¹ Redacció Betevè (2018) Els veïns del Gòtic es manifesten contra la proliferació de narcopisos. *Betevè*, Recuperat de: <http://beteve.cat/manifestacio-veins-gotic-narcopisos/>

³² Si es vol ampliar informació d'un d'aquests casos, consultar Bienvenuty, L; Teixidó, L. (2018) Vecinos del Raval arrebatan sus guaridas a los traficantes. *Diari La Vanguardia*, Recuperat de: <http://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20180113/434248708679/narcopisos-raval-vecinos-trafficantes-droga.html>

³³ Per exemple, si l'Ajuntament impulsa un pla de xoc contra la problemàtica, aquest englobarà elements de seguretat, salut, etc.

³⁴ Aprovat en Ple Municipal a data de 6/10/2017 amb ampli consens

engloba iniciatives diverses orientades a prevenir el consum abusiu de substàncies, a eliminar l'estigma cap a aquells afectats per addiccions, reduir les desigualtats de gènere en consumidors, etc. Els objectius principals doncs, són reduir el consum de substàncies lícites (alcohol, principalment) i il·lícites, a la vegada que es redueix l'impacte comunitari que pot tenir aquest abús en la ciutadania i els barris.

4.3.2.-Plans de Xoc sobre la problemàtica dels “narcopisos” al Raval

La primera mesura concreta aprovada des del Consistori per fer front la problemàtica dels narcopisos és el Primer Pla de Xoc, aprovat al juliol de l'any 2017 davant l'augment de la intensitat en el conflicte i el seu esclat als MMCC. Es dissenya com una intervenció sobre els principals punts de conflicte o *hot spots*, i per tant s'implementa de forma intensiva i concreta en aquests punts. El segon Pla de Xoc s'aprova a l'octubre de l'any 2017 davant la ineficàcia en quant a solucionar el problema que sembla mostrar la iniciativa anterior i de la pressió política, mediàtica i veïnal. La principal iniciativa que s'adopta des d'aquest 2n Pla de Xoc és l'extensió de les zones on s'implementen les mesures contemplades de forma intensiva a tot el que es considera Raval Sud. Per a aprofundir en les mesures concretes que s'engloben dins els diferents plans de xoc implementats per l'Ajuntament de Barcelona, consultar Annex 6.

4.4.-ESTRATÈGIES DE L'ADMINISTRACIÓ DE SEGURETAT I EL SISTEMA DE JUSTÍCIA

En aquest apartat s'exposen aquelles iniciatives, intervencions o pautes d'actuació en allò relacionat a la problemàtica d'estudi que sorgeixen de l'Administració de la Seguretat (PG-ME i Guàrdia Urbana de Barcelona, en aquest cas concret), així com les principals particularitats de la legislació vigent aplicable a aquest cas (Codi Penal i Ordenances Municipals) i com es comporten els tribunals i magistrats respecte a la qüestió en concret.

4.4.1.-Legislació vigent, normativa i sistema de Justícia

En relació al conflicte que ocupa la recerca, del punt de vista penal cal tenir en compte principalment els arts. 368 i ss. del CP, que regulen els delictes de tràfic de drogues, i els articles 245 CP (delicte d'usurpació –de l'habitatge-) i

263 CP (delicte de danys). El primer, refereix a l'origen de la droga en aquests supòsits, mentre que els segons referirien a les ocupacions dels pisos.

La pràctica judicial quant a desocupacions en aquest cas, però, es veu certament limitada davant una legislació proteccionista cap a la inviolabilitat del domicili (art. 18.2 CE) que no contempla excepcions tot i que el domicili s'usi amb finalitats il·lícites³⁶. En aquests casos, la judicatura actua per la via convencional: el procediment és llarg i ha d'anar precedit d'investigació policial per tal de certificar que efectivament en aquell domicili s'hi comet o s'ha comés un delicte, procés judicial (instrucció + vista oral), sentència, etc. En definitiva, sovint s'han donat situacions on des d'aquestes instàncies s'ha actuat de forma lenta i poc eficaç. Es fa necessària una revisió de la legislació vigent en aquest àmbit que contempli entrades "en calent" a pisos on es té indicis que s'estan cometent il·legalitat, sempre i quant aquesta sigui acurada i preservi els drets i garanties de les persones i col·lectius més vulnerables³⁷. En qualsevol cas, recentment s'han resolt nombroses investigacions policials (veure el proper apartat) amb les seves conseqüents sentències i ordres d'entrada en diversos pisos, pel que cal valorar també l'esforç dut a terme els darrers tres mesos per Fiscalia i magistrats, en coordinació amb els seus vincles policials, davant aquesta matèria. Són interessants també l'ús de noves tècniques com l'ordenació de precintes judicials per prevenir les reocupacions.

D'altra banda, i pel que respecta a la normativa de civisme de Barcelona (Ordenança de Mesures per a Fomentar i Garantir la Convivència Ciutadana), són nombrosos els articles i mesures aplicables en aquest cas concret. Tanmateix, i a mode de resum general, d'acord a fonts policials la seva efectivitat i aplicació és baixa: tenint en compte les particularitats del gruix de consumidors (deixadesa, mendicitat, etc.) i la naturalesa sancionadora d'aquesta normativa (administrativa), sovint les autoritats decideixen no sancionar quan els consumidors abandonen estris (xeringues) al carrer, hi consumeixen, etc. Caldria també explorar nous mecanismes derivats d'aquesta Ordenança Municipal que es configuren com més efectius en aquest àmbit.

³⁶ Es sobreentén que aquest dret constitucional (art. 18.2 CE) s'orienta a protegir els titulars del domicili; no es fan comentaris aquí vers això sinó respecte dels potencials impediments legals que aquesta garantia constitucional pot plantejar en aquest cas concret.

³⁷ Actualització: a finals d'abril sembla haver-se aprovat al Congrés dels Diputats una reforma de la LEC que contempla el que es proposa des d'aquí.

4.4.2.-Administració de Seguretat i Justícia: PG-ME i GUB

El cos de PG-ME i la GUB treballen de forma conjunta i coordinada en el manteniment de l'ordre en l'espai públic a la ciutat de Barcelona³⁸. En relació a això, les principals funcions d'aquesta feina conjunta en quant a la problemàtica estudiada són: A) Minimitzar els efectes del tràfic de drogues a Ciutat Vella B) Coordinar-se amb altres FCSE per tal de reduir i acabar amb les xarxes criminals organitzades responsables d'aquest tràfic C) Reduir la sensació de seguretat i nivells de por al delicte que el tràfic i consum de drogues genera en els habitants de Ciutat Vella i D) Facilitar el funcionament normal dels equipaments de salut orientats a les persones que usen drogues.

Arran dels diferents Plans de Xoc vers la problemàtica de tràfic i consum de drogues a Ciutat Vella s'implementa la creació de grups de treball conjunt sobre el tema específic entre el Grup de Delinqüència Urbana de la GUB i la Unitat d'Investigació de la PG-ME³⁹. També s'inclou aquí de forma esporàdica la Unitat d'Investigació de GUB, que ha dut a terme algunes diligències penals en conjunció amb PG-ME. Fruit d'aquestes investigacions, en els darrers 4 anys GUB i PG-ME han dut a terme més de 70 entrades en pisos sospitosos d'activitat relacionada amb el tràfic de drogues (fig. 4.1)

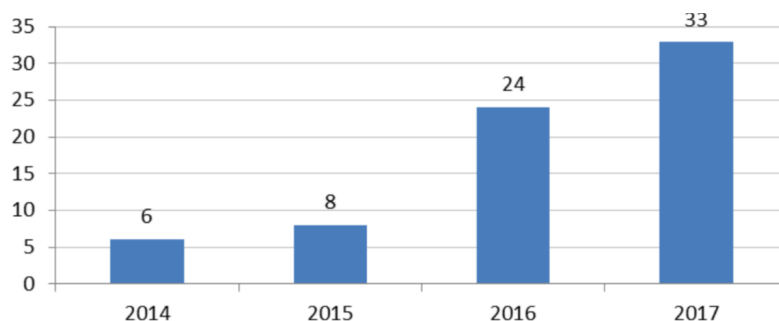

Figura 4.1 Evolució entrades a domicilis per PG-ME i GUB. Font: Ajuntament de Barcelona

De les 33 entrades del darrer any, 30 corresponen de forma concreta a domicilis situats al barri del Raval⁴⁰. Caldria sumar a això 5 entrades més efectuades per altres FCSE; el saldo total de detinguts ascendeix a més de 60 persones. D'altra banda, en el que portem d'any 2018, són nombroses les

³⁸ En virtut del que disposa l'article 28 de la Llei 4/2003, de 7 d'abril, d'ordenació del sistema de seguretat pública de Catalunya

³⁹ Cal recordar que la competència en quant a la investigació i persecució de delictes contra la salut pública recau de forma directa en PG-ME.

⁴⁰ Veure Annex 7 per a consultar el llistat complet d'entrades i relació data/carrer.

entrades i operacions policials que s'han i s'estan duent a terme; en aquest sentit, òbviament no es disposen de dades oficials (es coneixen 4 i entrades i 6 detencions únicament al llarg del primer mes de l'any) al respecte, malgrat que per les informacions aparegudes a diferents MMCC s'haurien dut a terme aproximadament unes 20-25 entrades, amb altres tants detinguts, al llarg del primer quadrimestre (superant amb escreix les xifres d'anys anteriors).

D'altra banda, des d'aquesta recerca es considera especialment interessant la implementació d'una nova perspectiva en l'àmbit policial i en relació a la problemàtica que es ve estudiant aquí. En base al Pla Director per a la GUB dissenyat l'any 2016, el passat mes de maig va començar a funcionar la Policia de Barri al districte de Ciutat Vella⁴¹. Aquesta unitat basa la seva tasca en un model policial de proximitat, en constant comunicació amb el veïnat, sector comercial i institucions i entitats implicades en el barri, per tal d'identificar els problemes que s'hi donen i cercar solucions de forma participativa i conjunta. És obvi que aquest nou model pot tenir un impacte diferencial en la problemàtica objecte d'estudi i caldrà seguir-lo amb deteniment.

5.-CONSIDERACIONS, ANÀLISI DE LES INTERVENCIONS I PROPOSTA GLOBAL D'ABORDATGE

En aquest apartat es presenta, en primer lloc, una anàlisi de l'efectivitat i impacte de les estratègies d'abordatge de la problemàtica que s'han comentat anteriorment. En segon lloc, en base a l'experiència adquirida i l'evidència observada, es proposen pautes globals d'actuació vers la problemàtica de la venda i consum de droga al barri del Raval. Pretén ser una guia que tingui en compte les principals necessitats i riscos de la situació actual, i es plantegen una sèrie de mesures orientades a reduir i controlar l'impacte de la problemàtica.

5.1.-BALANÇ I RESULTATS DE LES INTERVENCIONS: QUÈ HA FUNCIONAT, QUÈ NO HA FUNCIONAT I PER QUÈ

Seguidament s'analitza l'impacte de les diverses mesures segons el seu àmbit d'aplicació, per a acabar plantejant una sèrie de consideracions globals en relació a la problemàtica i com ha estat tractada.

⁴¹ També a Sants-Montjuïc, Sant Martí i Sant Andreu. Ja funcionava a Nou Barris des de l'any 2017

En primer lloc i respecte a l'àmbit de la salut, les conclusions són molt positives. La feina que es fa des dels diversos centres esmentats és enorme, vital i molt necessària. Es configuren com el punt de suport principal per als usuaris/es de drogues, i els garanteixen un consum segur i l'opció d'un marge de millora en la seva addicció. Es fa indispensable controlar la proliferació de punts de venda de droga, en tant que des de coordinació del CAS Baluard es comenta que la majoria d'usuaris que usen aquests pisos són individus que anteriorment eren tractats en aquest centre. Així doncs, si s'aconseguís controlar aquests pisos, presumiblement els consumidors tornarien a ser tractats al centre amb les garanties que això suposa. Com a únic apunt crític, es proposa des d'aquesta recerca la necessitat de dur a terme activitats informatives per part dels professionals per tractar de reduir l'estigma i ampliar la informació en relació al consum de drogues –i als consumidors- davant l'ampli desconeixement en la matèria per part del gruix dels veïns afectats.

A nivell d'organització veïnal i social, les activitats dutes a terme sens dubte han superat les expectatives tot havent –sovint- d'assumir funcions que no els pertoca en la seva qualitat de ciutadans. Les propostes i mobilitzacions tenen components molt vàlids i positius per a l'entramat social del barri, malgrat s'ha constatat des d'aquesta recerca una profunda divisió entre els diferents actors col·lectius de representació veïnal motivada per raons polítiques i metodològiques. Al parer d'aquesta recerca, cal fomentar unitat davant aquesta situació conflictiva, ja que resultaria en major fermesa i efectivitat com a part implicada. Un òrgan de representació veïnal al barri, que incorporés representats de totes les formacions, seria extremadament útil i interessant.

D'altra banda, i en relació a les intervencions de l'Ajuntament de Barcelona, es pot concloure el següent: els Plans de Xoc per a combatre la situació conflictiva han estat, fins a dia d'avui, indubtablement poc eficaços en quant a resultats obtinguts. Els enfocaments dels quals s'ha partit centren les intervencions en les conseqüències de la problemàtica⁴², i s'incideix poc en les causes. Cal valorar tanmateix el fet que aquesta manca de profunditat en quant a l'abordatge de la situació rau en que no es disposen de les eines necessàries

⁴² A dia 28/5/2018, i en havent-se pactat un 3r Pla de Xoc de cara a l'estiu, aquest ha estat àmpliament criticat pel que aquí es planteja.

per a revertir la situació⁴³. Tot i això, des d'aquesta recerca es destaquen els efectes positius d'algunes mesures, com les d'augmentar els horaris i recursos dels diversos centres que tracten amb usuaris de drogues, el d'augmentar el nombre i l'abast dels educadors de carrer o el d'implementar un cens d'habitatges buits. D'altra banda, hi ha un ampli marge de millora: cal una revisió profunda de l'Ordenança Municipal de Civisme i cercar fórmules per incidir sobre els factors de risc generadors de la problemàtica.

Per últim, i pel que fa a les intervencions dutes a terme des dels diferents cossos policials implicats i en conjunció amb l'Administració de la Justícia, d'una banda, és cert que el nombre d'operacions policials, entrades a pisos ocupats per a la venda de drogues i recursos destinats a combatre la problemàtica en tots els seus aspectes han estat augmentats exponencialment, obtenint resultats positius en termes de detencions i clausura de pisos. Tanmateix, aquest augment de la pressió policial sembla haver generat un efecte desplaçament del fenomen a altres àrees de Ciutat Vella. Segons dades estadístiques ja esmentades, el nombre de pisos en actiu a l'inici del conflicte i el nombre de pisos en actiu a data de redacció d'aquest tractat és molt similar – si bé és cert que existeix una disminució, aquesta és baixa i cal tenir en compte els pisos que han proliferat en d'altres barris com el Gòtic, la Barceloneta, etc.-. Cal relacionar això últim amb el que es comentava a l'inici d'aquest passatge; les intervencions han anat, majoritàriament, orientades a incidir sobre les conseqüències del fenomen, i no tant sobre els factors generadors del mateix. Amb tot, es pot fer una valoració global de les necessitats d'intervenció en quant al consum de drogues al Raval i a la venda d'aquestes en pisos ocupats: d'una banda, cal reduir l'oferta: això és, operacions i investigació policial, detectar rutes d'entrada de droga a Barcelona –pel Port de Barcelona, principalment-, clausurar i precintar pisos, vigilància operativa al barri, etc. Tanmateix, les estratègies no poden quedar-se aquí: s'evidencia la necessitat d'intervencions que incideixin sobre els factors generadors (problema de l'habitatge, degradació del barri, consum de drogues). La coordinació entre les iniciatives i intervencions es configura també com un pilar clau en la

⁴³ Per exemple, es palesa la necessitat urgent d'una reforma en matèria d'habitatge, per al qual l'Ajuntament no disposa de totes les competències.

determinació del seu èxit, fent-se necessària la creació d'òrgans específics de coordinació i supervisió dels actors implicats en la situació.

5.2.-PROPOSTA GLOBAL D'ABORDATGE

En aquest darrer apartat, i previ balanç de tota la informació recopilada al llarg de la recerca, es proposa un plantejament global d'intervenció en base a mesures i intervencions concretes diferenciades per àmbit d'aplicació que, segons l'evidència observada, poden contribuir a revertir i millorar la situació. Les mesures que es plantegen es fan en base a l'evidència estudiada en el cas del Raval a Barcelona, tot i que sens dubte poden ser aplicable a d'altres municipis on es donin condicions similars (principalment, Madrid).

Així doncs, i pel que fa a l'àmbit de la salut, es proposa el següent:

- Invertir recursos en dur a terme xerrades, col·loquis i cursos formatius en matèria de consum de drogues i addicció, amb l'objectiu de reduir l'estigma cap als usuaris d'aquestes i informar els col·lectius d'afectats de les activitats i procediments que actualment es duen a terme.
- Augmentar els horaris de funcionament i cobertura que proporciona el CAS Baluard. No es creu necessari un funcionament de 24h, tot i que l'allargament del funcionament fins a la matinada tindria efectes sens dubte positius –presumiblement s'evitaria el consum en pisos, al tenir accés a més recursos i de forma més segura-.
- Potenciar la tasca dels educadors de carrer i atreure els consumidors als serveis del CAS Baluard i Centres de Reducció de Danys.

Pel que fa a l'organització social i veïnal:

- Creació d'un col·lectiu de veïns i comerciants afectats unificat i que englobi representació de les principals associacions. Constituir un front comú que, malgrat els matisos ideològics o metodològics, s'orienti a perseguir un objectiu principal –revertir la degradació i l'estigma cap al barri- i pacti mesures/intervencions amb les autoritats pertinents.

En relació amb les intervencions que es realitzen des de l'Ajuntament cal matisar en primer lloc la necessitat abordar la problemàtica no amb Plans de Xoc, sinó per mitjà de polítiques preventives:

- Creació d'una mesa de treball permanent versada en el consum de drogues a Ciutat Vella (i per extensió a Barcelona) i les seves

conseqüències –tal com proposa el col·lectiu Illa-RPR- i que englobi professionals de tots els àmbits implicats (professionals de l'àmbit de la salut, responsables polítics, veïns afectats, tècnics de gestió de riscos, etc., essent especialment rellevant aquí la incorporació de professionals de l'àmbit de la criminologia).

- Revisar de forma urgent l'Ordenança Municipal de Seguretat i Civisme i adequar les sancions –actualment la majoria d'elles econòmiques- de forma que aquestes tinguin una finalitat efectiva.
- Abocar recursos municipals a reduir l'augment de la degradació en els espais urbans del barri del Raval i altres punts de Ciutat Vella: augment dels serveis de neteja, incorporar major nombre d'Agents Cívics, etc.
- Fomentar la cooperació amb la resta d'autoritats implicades (fonamentalment, Generalitat de Catalunya) per tal d'implementar un pla d'acció efectiu davant la greu problemàtica de l'habitatge i la compra-venda d'immobles amb finalitats especulatives a la ciutat de Barcelona.
- En el sentit del darrer apunt, establir una regulació ferma davant els apartaments turístics, els lloguers especulatius i les pràctiques abusives per part de grans corporacions en matèria d'habitatge.

En matèria de seguretat, legislació i justícia:

- Orientar recursos a millorar la informació cap a les víctimes i veïns afectats per la situació. És feina dels cossos policials la d'informar vers els passos i protocols a seguir (denúncia, etc.) en cas de victimització, i no que els propis afectats hagin d'elaborar protocols d'actuació.
- Fomentar la cooperació policial per incidir de forma més efectiva en la persecució de les rutes d'entrada de droga. Creació d'un grup de treball permanent amb GUB, PG-ME i també les altres FCSE en ser coneixedores de nombroses operacions en aquest àmbit i amb origen fora de Barcelona.
- Revisar la LO 4/2015 de Protecció Ciutadana per adequar les sancions dels arts. 35, 36 i 37 (de naturalesa administrativa i econòmica) a unes finalitats adequades en el cas de consumidors habituals de drogues.

- Revisar i modificar la LEC ⁴⁴ i el CP en matèria d'entrades i desallotjaments en pisos ocupats, sempre que hi hagi indicis febaents que s'hi estan duent a terme activitats il·lícites, tot accelerant els procediments judicials i les actuacions policials.

En conclusió, s'ha d'orientar l'abordatge i intervenció de la problemàtica cap a tres pedres angulars principals: d'una banda, destinant recursos policials i del sistema de justícia per tal de reduir el tràfic de drogues (entrada, venda, menudeig, etc.) a la ciutat de Barcelona. D'altra banda, cal implementar recursos per tal de regular l'habitatge i reduir el nombre d'immobles buits als districtes més cèntrics, en tant que aquests constitueixen una oportunitat diferencial per als subjectes delinqüents per a establir-se al barri. Per últim, cal seguir fomentant de forma més intensiva la reducció de danys i la reorientació dels consumidors de drogues cap als centres de tractament i reducció de danys especialitzats (a tenir en compte, Baluard, Sala Robador, etc.).

Amb tot, des d'aquesta recerca es creu fermament que si es duen a terme les intervencions proposades de forma cooperativa i interdisciplinària, els resultats seran els següents: d'una banda, reducció de l'oferta en quant a facilitat d'adquisició i accés a drogues. D'altra banda, la reducció d'oportunitat en quant a la regulació dels habitatges buits, tot impossibilitant així les ocupacions dels traficants. Per últim, els consumidors de drogues, en no poder adquirir les substàncies en aquests punts, tornaran a recórrer de forma habitual als serveis públics de salut disposats en aquest sentit, podent ser seguits i tutelats, i reorientats cap a pautes de tractament que els pugui dur a millorar les seves condicions vitals. Amb tot plegat, es reduiria la població que consumeix drogues al barri, els problemes derivats a aquest consum, la fenomenologia delictiva que acompanya les ocupacions i les xarxes de traficants, i les condicions de degradació actuals del barri.

⁴⁴ A data de 24/4/2018 s'aprova per la Comissió de Justícia del Congrés dels Diputats una proposta de llei en matèria de desnonaments. Des d'aquesta recerca es creu que aquesta proposta de llei pot vulnerar drets fonamentals, i sens dubte no s'orienta únicament a l'evitació en la comissió d'il·lícits prèvia ocupació.

6.-BIBLIOGRAFIA

- Ajuntament de Barcelona. (2018). *Anuarios Estadísticos de la Ciudad de Barcelona*. Barcelona. Recuperat: 1/4/2018, de Ajuntament de Barcelona Lloc web: <http://www.bcn.cat/estadistica/castella/dades/anuaris/anuari16/cap08/index.htm>
- Ajuntament de Barcelona. (2018). Enquesta de Victimització de Barcelona. Barcelona. Recuperat: 29/3/2018, de Ajuntament de Barcelona Lloc web: [http://ajuntament.barcelona.cat/prevencio/ca/enquesta-de-victimització-de-barcelona-0](http://ajuntament.barcelona.cat/prevencio/ca/enquesta-de-victimitzacio-de-barcelona-0)
- Aparici, L. (2014). Políticas y estrategias de prevención del delito y de la inseguridad. Universidad de Valencia-treball final de màster. Valencia.
- Azpurrúa, F.J.(2005) La Escuela de Chicago. Sus aportes para la investigación en ciencias sociales. Sapiens. Revista Universitaria de Investigación. Online.
- Brantingham, P. (1998). Environmental Criminology: from Theory to Urban Planning Practice. Estudios de prevención del crimen. 7 (1), 31-60.
- Bravo, JM. (2016). La delincuencia inducida, funcional y relacional por el consumo de sustancias tóxicas. Universidad de Valladolid-treball final de màster. Valladolid..
- Cerrada, P. (2017). Desmantelan cuatro "narcopisos" en la zona norte de Alicante. Diario Información, Recuperat de: <http://www.diarioinformacion.com/sucesos/2018/02/26/desmantelan-cuatro-narcopisos-zona-norte/1992703.html>.
- Clark, G. (2016). *Global Cities: A Short History* . Londres, Regne Unit: Brookings Institution Press
- De la torre, C. (2017). ¿Regeneración urbana + Cultura = Gentrificación? Caso de estudio: El Raval (Barcelona). Universitat Politècnica de Barcelona-Treball final de màster, Barcelona.
- Florida, R. (2017). *The New Urban Crisis: How Our Cities Are Increasing Inequality, Deepening Segregation, and Failing the Middle Class-And What We Can Do about it*. Toronto, Canada: Basic books.
- Leganés, S. (2010). Drogas, delincuencia y enfermedad mental. Revista Española de Drogodependencias, 35, 513-533
- López-Muñoz, F., González, E., Serrano, M.D., Antequera, R., & Alamo, C. (2011). Una visión histórica de las drogas de abuso desde la perspectiva criminológica (Parte I). Cuadernos de Medicina Forense, 17(1), 21-33.
- López-muñoz, F., González, E., Serrano, M.D., Antequera, R., & Alamo, C. (2011). Una visión histórica de las drogas de abuso desde la perspectiva criminológica (Parte II). Cuadernos de Medicina Forense, 17(2), 67-75.
- Medina, J.. (2010). Políticas de seguridad ciudadana en el contexto urbano y prevención comunitaria: la experiencia anglosajona. Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología , 12 (02), 1-36.
- Mumbrú, J. (2017). Atemorits pels camells del Raval. Diari ARA, Recuperat de: https://www.ara.cat/societat/Atemorits-pels-camells-del-Raval_0_1825617438.html.
- Mumbrú, J. (28/3/2018). La pressió al Raval expulsa els narcopisos al Gòtic. Diari ARA, Recuperat de: https://www.ara.cat/societat/pressio-al-Raval-narcopisos-Gotic_0_1986401396.html.
- Sánchez, JM. (2014). Responsabilidad penal del drogodependiente. Revista electrónica de ciencia penal y criminología, 16 (03), 1-27.
- Sargatal, A. (2010) El barrio del Raval de Barcelona (1999-2008). Transformaciones urbanas y nuevos enfoques metodológicos para el estudio del centro histórico. Revista bibliográfica de geografía y ciencias sociales (Serie documental de Geo Crítica). 14 (824)
- Vega, E. (2017). El control y la prevención del delito como objeto de la criminología. Miscelánea Comillas, 75 (46), 171-194.

7.-ANNEXOS

ANNEX 1.-ALTRES CASOS: BREU APUNT

Com s'ha anat comentant puntualment en altres passatges d'aquest treball, el cas del Raval no és l'únic cas de la geografia espanyola on s'han detectat pisos que encaixen en la definició des d'aquí plantejada –o si més no, són similars-. Malgrat no s'engloben de forma directa dins els objectius d'aquest treball, podria ser interessant fer-ne un breu comentari, en tant a les potencials similituds i patrons que se'n poden establir, i atès que aquestes poden ajudar a configurar polítiques preventives extrapolables a fenòmens de la mateixa tipologia.

Des d'aquesta recerca i amb l'evidència a la qual s'ha pogut accedir, a banda del cas barceloní, s'han detectat “narcopisos” en fins a quatre grans ciutats més d'Espanya. Aquestes són Madrid, Cadis, Alacant i València.

MADRID:

A Madrid han estat detectats grupuscles de pisos destinats a la venda de drogues en diversos barris de la capital. Les zones amb major concentració dels mateixos són els barris de Vallecas i Lavapiés (principalment aquest darrer), tot i que també se n'han detectat als barris de Carabanchel, Usera, La Latina i Villaverde. Com es pot apreciar, els barris on s'han detectat aquests punts de narcoventa es configuren com a relativament similars al Raval (excepte pel cas de Vallecas): zones relativament centríques, immerses en situacions d'especulació immobiliària, diferencialment degradades, etc.

A nivell quantitatiu, les dades recollides entorn a la magnitud del fenomen als barris de Vallecas i Lavapiés⁴⁵ queden recollides en la taula A.1. En afegit, els veïns (Plataforma Barrio Lavapiés) afirmen que des de l'any 2013 s'han detectat fins a un total de 98 “narcopisos”. Com veiem, la proporció al barri de Lavapiés és de magnitud similar a la ja tractada en el cas barceloní al barri del Raval. Sens dubte, i sense ànim d'entrar en excessiu detall, són nombroses les similituds que es poden establir entre ambdós barris en quant a situació urbana, localització, degradació dels espais urbans, mobilitat poblacional, inflació en els preus de l'habitatge, especulació, etc

⁴⁵ Malauradament, no s'ha pogut accedir o disposar de dades referents al fenomen en els altres barris

Taula A.1. "Narcopisos" detectats a Madrid segons Cos Nacional de Policia i veïns. Elaboració pròpia a partir de les dades del diari "El Periódico"

	PISOS ACTIUS SEGONS	PISOS ACTIUS SEGONS
	CNP	VEÏNS
LAVAPIES	39	55
VALLECAS	25	35

VALÈNCIA:

A la capital valenciana la detecció de "narcopisos" ha estat més recent i no tant clara com en el cas madrileny. Recentment, s'han descrit incidents relacionats amb la venda de drogues a la zona de Velleuters-El Pilar, al casc antic de la ciutat. Malgrat no es disposa de dades que afirmen la presència de "narcopisos", els indicis porten a sospitar que, efectivament, el fenomen s'ha instaurat a la ciutat. Entitats veïnals relaten com, de forma anàloga al cas del Raval, edificis adquirits per grans immobiliàries o fons d'inversió amb finalitats especulatives han restat buits, fet que ha propiciat que s'hagin ocupat dependències dels mateixos amb finalitats de narcoventa/narcoconsum.

D'altra banda, es descriuen també alguns episodis que podrien encaixar en la definició de narcopis al barri d'El Cabanyal-El Canyameler, un barri tradicionalment mariner de la capital valenciana amb un llarg historial en quant a drogues i que recentment ha experimentat unes tendències urbanístiques i immobiliàries⁴⁶ molt similars a les de barris com el Raval i la Barceloneta.

ALACANT:

Respecte del cas d'Alacant, la informació és escassa i cal tractar-la amb cautela: a finals del darrer mes de febrer, els mitjans de comunicació es feren ressò d'una operació policial del CNP (Cos Nacional de Policia) contra quatre pisos al districte Nord de la ciutat (zona relativament propera al centre i en estat de degradació rellevant) on es comercialitzava i es consumia droga (Cerrada, 2017). Aquests pisos, segons la informació disponible, encaixen amb la definició que aquesta recerca proposa vers els "narcopisos". Malgrat això, el *modus operandi* era lleugerament diferent, en ser els pisos directament llogats

⁴⁶ Per aprofundir, consultar Ballester, E.J. (2017). *La sombra de la gentrificación en el barrio del cabanyal amenazas y oportunidades*. Universitat Politècnica de València: Valencia

per les organitzacions que els explotaven, i no ocupats per les mateixes. També es varen apreciar fortes mesures de seguretat a les cases (càmeres de videovigilància, etc.), pel que es pot raonar una autoria per part d'organitzacions criminals de major poder adquisitiu i jerarquització.

CADIS:

El supòsit de Cadis és aparentment més rellevant i preocupant que no pas l'anterior; al barri de Santa Maria de la localitat han estat detectats un grupuscle de "narcopisos" notable tenint en compte que es tracta d'una població molt menor a Barcelona o Madrid. Actualment, les xifres oscil·len en de 8 a 10 pisos en actiu al barri, segons la principal plataforma veïnal afectada (vecinos "Las Tres Torres"). El temor dels veïns en aquest cas rau en el fet que aquest mateix barri patí les conseqüències de l'epidèmia de l'heroïna als anys 80, i veuen que ara, d'alguna forma, s'està repetint el cicle. Les principals diferències entre abans i llavors és que el consum ara es duu a terme en pisos, i és aquí on trobem les principals diferències amb els altres casos estudiats: els pisos aquí no són ocupats per organitzacions criminals per a comercialitzar amb drogues, sinó que són pisos de lloguer social (de la junta d'Andalusia, del patronat municipal, etc.) on consumidor i traficant acostumen a ser el mateix.

És especialment interessant aquest darrer apunt atès que a Barcelona també s'ha detectat narcoactivitat en pisos de lloguer social propietat de l'Ajuntament de Barcelona.

ANNEX 1.1.-Un patró comú?

Tenint en compte els casos estudiats, caldria aportar des d'aquí un resum dels principals trets similars en quant a la fenomenologia dels casos als diversos indrets on se n'han detectat.

Amb això, es pot apreciar com, de forma general, els indrets on s'han detectat aquest tipus de pisos corresponen a barris o zones relativament centríques, amb un grau elevat de degradació, mobilitat poblacional i poca conservació de l'habitatge. A títol d'exemple, els barris del Raval, Lavapiés o Velleuters-El Pilar podrien perfectament ser anàlegs entre si: centrícs, relativament degradats, immersos en processos d'especulació immobiliària que incrementen la manca d'estabilitat poblacional, etc.

D'altra banda, és especialment interessant apreciar com dels 5 casos detectats, 4 es troben a la costa mediterrània, mentre que l'altre és la ciutat millor comunicada del país i la seva capital. Una possible línia d'investigació en aquest sentit seria aventurar que la droga prové de la mar mediterrània, i que ciutats amb grans ports comercials tenen un risc diferencial de patir aquesta problemàtica en tant al (potencial) volum de tràfic que hi ha. El cas madrileny, tanmateix, no sorprèn a ningú, en ser el centre neuràlgic del país i disposar de vies de comunicació més que suficients per a que la droga arribi a la capital; per contra, però, fins al moment no s'han detectat casos de "narcopisos" a la costa nord del país. En aquest sentit, cal tenir en compte que la droga més comercialitzada en aquests pisos és l'heroïna, i que els opioïdes com aquesta tendeixen arribar de països del nord d'Àfrica, Àsia central, La Índia, Pakistan, etc., pel que les dinàmiques comercials en aquest aspecte explicarien aquesta acumulació de casos a la costa mediterrània (en ser la via més directa de comunicació entre països productors i destí).

Pel que fa a la configuració dels pisos i al *modus operandi* dels mateixos, no podem establir aquí conclusions rellevants; si bé el cas madrileny sembla ser el més semblant al cas del Raval, veiem com en aquest aspecte els casos de la resta de ciutats són en alguns elements diferents als anteriors. A Barcelona i Madrid semblen ser habituals les ocupacions dels pisos, mentre que en el cas alacantí eren les pròpies organitzacions (amb elevat capital econòmic) les qui llogaven els pisos i els blindaven. A Cadis, per contra, els pisos eren de lloguer social i propietat pública, i consumidors i traficants eren un col·lectiu sovint indiferenciat.

Amb tot, es pot establir un patró comú en quant als elements de risc repetits en tots els casos estudiats: la situació urbana dins de les ciutats –barris centrals, degradats, amb alta mobilitat poblacional i baixa conservació de l'habitatge, alt nombre de pisos buits fruit de l'especulació, etc.- i la situació geogràfica en relació a les dinàmiques comercials de la droga –en aquest sentit, la costa mediterrània, en ser el principal punt d'entrada d'opiacis al nostre país-.

ANNEX 2.-LLISTAT PISOS EN ACTIU DETECTATS PER ASSOCIACIONS VEÏNALS

Carrer de Vistalegre, 14
Carrer del Tigre, 15
Carrer de la Riereta, 13
Carrer de les Carretes, 2
Carrer dels Salvador, 7
Carrer del Peu de la Creu, 23
Passatge de Bernardí Martorell, 3
Carrer de la Lluna, 15
Carrer del Peu de la Creu, 11
Carrer de l'Hospital, 114
Carrer de la Cendra, 9
Carrer dels Salvador, 5
Carrer de Sant Vicenç, 7
Carrer de Sant Vicenç, 29
Carrer de Valldonzella, 43
Carrer de Valldonzella, 49
Carrer de Sant Vicenç, 18
Carrer de Sant Gil, 7
Carrer de Sant Bertran, 7
Carrer de Ferlandina, 28
Carrer de Ferlandina, 24
Plaça de Cardona, 8
Carrer d'En Sant Climent, 10
Carrer d'Agustí Duran i Sanpere, 5
Carrer de la Reina Amàlia, 5
carrer del salvador con carrer de la cera
Carrer de l'Om, 9
Carrer de l'Om, 11
Carrer de l'Om, 13
Carrer de l'Om, 15
Carrer del Bisbe Laguarda, 16

ANNEX 3.-FORMULARI D'ENQUESTA

1.-EDAD

- 18-24 años
- 25-34 años
- 35-44 años
- Mas de 45 años

2.-SEXO

- Mujer
- Hombre
- Prefiero no decirlo

3.-¿Cuanto tiempo lleva ud. viviendo o trabajando en el barrio del Raval o el Gòtic?

- Residente, menos de 1 año
- Residente, de 1 a 3 años
- Residente, entre 3 i 5 años
- Residente, de 5 a 10 años
- Residente, mas de 10 años
- Trabajador, hasta 2 años
- Trabajador, de 2 a 5 años
- Trabajador, más de 5 años

4.-¿Cómo definiría la seguridad del barrio?

- 1 - Nada seguro
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10 - Totalmente seguro

5.-¿En el último año, ha sido víctima de algún delito?

- Sí, 1 vez
- Sí, entre 2 i 4 veces
- Sí, más de 5 veces
- No

6.-En caso de haber sido víctima, marque de cual/es de los siguientes delitos: (en caso de no haber sido víctima, dejar en blanco)

- Hurto
- Robo
- Agresión
- Amenazas
- Coacción
- Daños contra la propiedad
- Ocupación de su domicilio
- Otros (especificar)
- Other:

7.-¿Ha presentado denuncia a las autoridades policiales?

- En caso de no haber sido víctima, dejar en blanco)
- Sí
- No
- NS/NC

8.-En caso de no haber presentado denuncia, ¿cuál sería el principal motivo?

- Miedo a represalias
- Poca confianza en el sistema policial y de justicia
- No sé que procedimiento debo seguir
- No tiene importancia

- Other:

9.-¿Cómo son de habituales otras situaciones que, sin ser tipificadas como delito penal, resultan elementos que distorsionan gravemente la convivencia vecinal?

- 1 - Poco habituales
- 2
- 3
- 4
- 5 - Muy habituales

10.-¿Cuáles serían principalmente estas situaciones?

- Ruidos
- Problemas relacionados con la higiene
- Peleas
- Mal uso de zonas comunitarias
- Consumo de estupefacientes en vía pública
- Abandono de jeringuillas en vía pública
- Otros (especificar)
- Other:

11.-¿Ha presentado denuncia a las autoridades policiales?

- Sí
- No
- NS/NC

12.-En caso de no haber presentado denuncia, ¿cuál sería el principal motivo?

- Miedo a represalias
- Poca confianza en el sistema policial y de justicia
- No sé que procedimiento debo seguir
- No tiene importancia
- Other:

13.-¿Cuáles creen uds. que es el principal problema generador de la situación?

- El tráfico de drogas
- La presencia de drogodependientes en el barrio
- La especulación en el barrio
- El turismo
- El deterioro de las estructuras del barrio
- Otros (especificar)

14.-¿Por dónde creen uds. que pasa la solución definitiva al conflicto?

- Cambio legislativo (endurecimiento legislación contra ocupación con fines delictivos, consumo en vía pública, etc.)
- Implementación medidas sociales para controlar el consumo (CAS; centros de día, etc.)
- Municipalización de los pisos vacíos del barrio i alquileres sociales
- Aumento y endurecimiento de las actuaciones policiales
- Implementación de medidas para mejorar las condiciones del barrio (espacios públicos, comercio, etc.)
- Todas las anteriores
- Otras (especificar)

ANNEX 4.-PROTOCOL D'ACTUACIÓ ACCIÓ RAVAL I ACCIÓ REINA AMÀLIA

NARCOPIsos EN CIUTAT VELLA

Pasos que recomendamos seguir en caso de detectar la existencia de un local o piso donde se esté traficando con drogas:

1. Lo más importante es no enfrentarse a los traficantes bajo ninguna circunstancia.
2. Llamar al **112** (emergencias) o al **092** (Guàrdia Urbana)
3. Reunir al mayor número posible de vecin@s, del mismo bloque o de la zona afectada para crear un escrito detallando la situación y firmado por l@s vecin@s. Dirigirse a la **comisaria de Mossos** y preguntar por el **departamento de relació amb la comunitat** para poner la correspondiente **denuncia** y presentarse de parte de las plataformas vecinales que tratan el tema del tráfico de drogas en el **Raval de Acció Raval y Acció Reina Amalia** (también se puede llamar al **933062300**).
4. Poner en conocimiento del ayuntamiento llamando **93 291 61 60 Direcció de Serveis a les Persones i al Territori del Districte de Ciutat Vella**, dar a conocer la situación y ver qué actuaciones se pueden llevar a cabo.
5. **Localizar al propietario** del piso/local desde el que se trafica, ponerle al corriente de la situación y exigirle **que denuncie la actividad del tráfico de drogas**.
6. En el caso de encontraros con jeringuillas podéis llamar al **educadors de carrer de Salut (722 56 06 00)** para su recogida.
7. El apoyo, la organización y la solidaridad vecinal es fundamental para poder llevar mejor la situación, ponerse en contacto con los grupos que se organizan ante esta problemática accioraval@gmail.com , accioreinaamalia@gmail.com, Lo más importante es no enfrentarse a los traficantes bajo ninguna circunstancia.
8. Como **medida preventiva** se puede dar a conocer si en la zona hay **pisos o locales vacíos** que puedan ser ocupados por los traficantes, **rellenando la ficha** de viviendas vacias que el ayuntamiento

pone a nuestra disposición y enviarlo a la cuenta de mail participaciocvella@bcn.cat o hacerlo llegar a la sede del distrito c/ ramalleres 17.

La gran cantidad de viviendas y locales que quedaron vacíos a raíz de la crisis de los últimos años han propiciado la aparición y proliferación de los llamados narcopisos desde donde las mafias operan con total impunidad. En el caso del Raval a la problemática del tráfico de drogas hay que suma otros fenómenos como la especulación, turistificación, los abusos del ocio nocturno, desahucios y en definitiva múltiples factores que contribuyen a la expulsión de los vecin@s. Es por ello que, para revertir este efecto, la lucha contra el tráfico de drogas debe ir acompañada de políticas sociales sobre la vivienda y de medidas de atención a l@s toxicóman@s.

Poner el foco únicamente en los problemas más visibles causados por el tráfico de drogas es una estrategia de poco recorrido que en ningún caso va a frenar la sangría de vecin@s que, muy a su pesar, por un motivo u otro tienen que abandonar el barrio. Es como tratar a un enfermo de alguno de sus síntomas, pero no de su enfermedad. Así como mucho conseguiremos que el problema del narcotráfico se traslade a otro barrio y que lo padezcan otr@s vecin@s, pero no se detendrá el deterioro paulatino del tejido vecinal del Raval.

ANNEX 4.1.-Fitxa detecció habitatges buits**FITXA HABITATGES BUITS DETECTATS**

Empleneu aquest formulari amb majúscules, lletra clara i llegible.

DADES DE CONTACTE DE QUI FACILITA LA INFORMACIÓ	
Nom i cognoms / Entitat o col·lectiu	
Telèfon	
Correu electrònic	

Ompliu la fitxa amb la informació de què disposeu en relació a l'habitatge buit detectat:

ADREÇA (nom de la via, número, pis i porta)

CONEIX EL PROPIETARI O PROPIETÀRIA?	
Nom i cognoms	
Contacte	

CONEIX ALGUN DELS SEGÜENTS?

	Nom	Contacte
Administrador de finques		
President/a de la comunitat		

ESTAT DE L'HABITATGE (marqui amb una X)			
Tapiat	☐	Porta antiocupa instal·lada	☐
Alarma instal·lada	☐		

EN LA MATEIXA FINCA (marqui amb una X):	
Existència d'altres habitatges buits	☐
Existència d'habitatges ocupats	☐

OBSERVACIONS

ANNEX 5.-PROPOSTES PRESENTADES PER ILLA-RPR

Propuestas de la Asociación de Vecinos Illa RPR, con motivo del pleno extraordinario del Ayuntamiento de Barcelona dedicado a los narcopisos.

El Raval, Barcelona, 26 de abril de 2018.

A- Seguridad, convivencia cívica y turismo:

- 01) Refuerzo presupuestario, de efectivos y recursos para la Guardia Urbana de Barcelona (GUB), con la finalidad de dotarla de mejores herramientas, instrucciones y políticas para hacer frente a la expansión de la actividad de los narcopisos, coffee shops y otras variantes callejeras del narcomenudeo.
- 02) Fundación de una mesa municipal permanente especializada en narcotráfico, narcoactividad y drogodependencia, compuesta por diversas universidades, colegios profesionales, autoridades, jueces, fiscales y vecinos.
- 03) Fundar unidades móviles de denuncia ciudadana, que recorran los barrios y playas durante las noches y madrugadas, para ayudar a hacer más fáciles las denuncias ciudadanas de faltas y delitos cometidos casi en flagrancia.
- 04) Refuerzos urgentes en Policía de Proximidad y Agentes Cívicos en el Raval, Gótico y zonas turísticas de Barcelona. Se debe de considerar la posibilidad de fundar una Unidad de Policía Turística dentro de la GUB, para atender de forma más expedita los asuntos relacionados con el funcionamiento de pisos turísticos ilegales y todo tipo de afectaciones que provoquen o sufran los turistas durante su estancia en Barcelona.
- 05) Aplicar, con todo rigor, la Ordenanza municipal contra el incivismo, así como la normativa autonómica y estatal vigente para peleas, botellones y demás escenas incívicas en calles, avenidas, plazas, parques y callejones del Raval y los demás barrios de Barcelona.

- 06) Redacción y ejecución de protocolos especiales de seguridad, movilidad, limpieza y salubridad en zonas de alto impacto turístico y en cooperación con el sector empresarial.
- 07) Darle mayor seguimiento policial a la venta de latas de cerveza en la vía pública, así como a la venta y consumo de diversas bebidas alcohólicas en las playas.

B- Observatorio urbano, transparencia y seguimiento:

- . 01) Considerar la fundación inmediata de un Observatorio de la Narcoactividad en Barcelona, compuesto por universidades, tanques de pensamiento, instituciones culturales y demás entidades de interés académico presentes en el Raval, Gótico y demás barrios de Barcelona más impactados por el funcionamiento de los narcopisos.
- . 02) Desarrollar algún tipo de mecanismo de seguimiento vecinal de las denuncias presentadas ante las autoridades, con la finalidad de valorar la efectividad de los resultados. Se puede considerar la posibilidad de tener reuniones informativas periódicas con Ayuntamiento, GUB y Mossos para tales fines, aunque también podría crearse una plataforma informática y alguna app dotada con códigos numéricos para cada denuncia.

C- Vivienda:

01) Fundación de una oficina especializada en el manejo de viviendas y locales vacíos dentro de Ciutat Vella y Barcelona. (Con un presunto número de más de 13 mil viviendas vacías, es factible pensar en crear una unidad especializada así, sin incrementar el nivel burocrático ya existente, el cual puede contar con el apoyo directo de personal de GUB. Quizá podría integrarse en el HUT o cuerpo de visualizadores de viviendas de uso turístico ilegal).

1

D- Sanidad:

- . 01) Establecer un sistema eficaz del control y consumo de drogas, alternativo al conteo de jeringuillas encontradas en el espacio público, como las que se realizan en otros países europeos. (Se pueden usar

otros tipos de técnicas etnográficas y de las ciencias sociales y sanitarias).

- . 02) Reorganización completa de los CRD, para fundar una oficina especializada en el tratamiento de materiales de desecho vinculados con el consumo de drogas, opiodes y otros estupefacientes, así como fijar parámetros claros para trato directo con personas adictas y drogodependientes. Se considera oportuno adaptar el horario de apertura y cierre de los centros al horario de consumo y de efectos de los drogodependientes (24h).
- . 03) Establecer una correlación entre planes y acciones puntuales derivados del Plan de Drogas vigente. ¿El albergue temporal para toxicómanos que el Distrito de Ciutat Vella abrirá próximamente en la zona de Sants está incluido en alguna parte de este plan o es una actuación independiente y que no cuenta con una consulta vecinal?
- . 04) ¿Barcelona necesita un albergue temporal para toxicómanos o sería mejor pensar en un centro de atención hospitalaria especializado en el tratamiento de adicciones, vinculado con CATSALUT y con la red hospitalaria general (más allá del formato asistencial de los CAS y que cuente con la colaboración expresa de los toxicómanos interesados en su rehabilitación)?

E- Economía y presupuesto:

- . 01) Establecimiento de una partida presupuestaria municipal extraordinaria, de carácter anual, para la atención directa e inmediata de problemas derivados del trapicheo, el funcionamiento de los narcopisos u otros efectos de la narcoactividad en los diferentes barrios de Barcelona.
- . 02) Explicar la realidad de los recursos municipales de Barcelona destinados al tratamiento de extranjeros adictos a las drogas, con la finalidad de considerar el reembolso de esos recursos por parte de sus propias municipalidades y gobiernos centrales, tal y como se hace con la factura sanitaria.

F- Concienciación social:

- . 01) Impulsar campañas municipales masivas y por diversos medios para concienciar a la población -en especial, niñez, adolescencia y

juventud- de los graves efectos que se derivan de las diversas formas de consumo de alcohol y drogas, opiodes y demás estupefacientes, los impactos sociales que su producción genera en los países de origen de esos narcóticos y las implicaciones delictivas de toda índole que genera su movilización hacia Europa.

- . 02) Realizar campañas municipales masivas del Ayuntamiento de Barcelona, en varios formatos e idiomas, para minimizar o regular los diversos impactos de los efectos del narcomenudeo (narcopisos y coffee shops), trapicheo callejero y sexoservicios demandados por los turistas en los momentos de su mayor presencia dentro de la ciudad.
- . 03) Considerar la posibilidad de desarrollar ciclos informativos con temas dedicados al tráfico mundial de estupefacientes y narcóticos, a sus adicciones y a sus soluciones presentadas en diversas partes del mundo. (Por ejemplo, dos ciclos anuales de cine y documentales, que podrían realizarse de común acuerdo con la Filmoteca de Cataluña).
- . 04) Considerar la posibilidad de que los Ayuntamientos de Barcelona y Madrid patrocinen y sean sedes del Primer Congreso Europeo de Vecinos y Drogas (con la intervención de especialistas en drogodependencia, desarrollo territorial, policía, medicina social, especialistas inmobiliarios, etc).

ANNEX 6.- DESCRIPCIÓ DELS PLANS DE XOC, APARTAT 4.3

Annex 6.1.-Primer Pla de Xoc

Primera mesura concreta aprovada des del Consistori per fer front la problemàtica dels narcopisos, al juliol de l'any 2017, davant l'augment de la intensitat en el conflicte i el seu esclat als MMCC. Es dissenya com una intervenció sobre els principals punts de conflicte o *hot spots*, i per tant s'implementa de forma intensiva i concreta en aquests punts. Concretament, el Pla es dissenya per a ésser implementat als següents punts de conflicte: Carrer d'En Roig, Picalquers, Malnom, Riera Baixa, Egipcíaques, Jardins de Rubió i Lluch, entre c/ Hospital i c/ Carme (fig.A.1), que seran coneguts com a "Zona 1".

Figura A.1. Zona d'actuació del 1r Pla de Xoc de l'Ajuntament de Barcelona. Elaboració pròpia a partir de les dades d'Ajuntament de Barcelona

Les mesures que contempla aquest Pla de Xoc per afrontar la situació al barri del Raval es distribueixen en quatre grans àmbits: salut, seguretat, espais públics i habitatge. Es proposen els següents elements:

En matèria de salut, es reforça l'horari d'apertura del CAS Baluard (que passa a ser de 7 del matí a 10 de la nit de dilluns a diumenge). S'incrementa també el plantell d'educadors de carrer de l'ASPB que passa de 10 treballadors a 25 a partir de la implementació del Pla de Xoc, i s'augmenten també els torns de treball dels mateixos (hores extra, etc.) centrant especialment l'atenció en els centres escolars i les rodalies de la Pça. Dolors Alieu (ubicació CAS Baluard).

- I. Des del punt de vista de la seguretat, es propulsa la creació d'un dispositiu de treball conjunt per part del Grup de Delinqüència Urbana de

la GUB i la Unitat d'Investigació del cos de PG-ME per tal de treballar de forma cooperativa en el conflicte. A banda d'això, es doblen els efectius (augment d'hores de treball i augment de personal humà) dedicats al control i vigilància dels *hot spots* sobre els quals el Pla de Xoc pretén incidir (increment tant de patrulles "d'uniforme" com de "paisà" per tal d'aprofundir en les investigacions).

- II. Des del punt de vista de l'habitatge, es segueix amb la –necessària i interessant- política de creació d'un cens per a habitatges buits a la ciutat de Barcelona i especialment al districte de Ciutat Vella. A banda de la detecció d'aquests habitatges, s'inicia amb aquest Pla de Xoc un seguiment dels mateixos⁴⁷ i es promouen polítiques de cessió dels habitatges a lloguers socials o a famílies en situació de risc/vulnerabilitat. Es constata però, en aquest sentit, que sovint és complicat el procés de contacte amb els propietaris (principalment en casos on aquests són fons d'inversió/immobiliàries).
- III. Per últim, i en relació a l'espai públic, es promouen accions a tres nivells: d'una banda, augmentar el servei de recollida de xeringues que els consumidors abandonen arreu del barri i el servei de neteja per aigua a pressió. D'altra banda, augmentar la sensibilització al barri respecte de la neteja i salubritat de l'espai públic –per mitjà d'informadors/es de carrer-. Per últim, s'incideix en la millora de la comunicació per a reforçar les conductes respectuoses amb l'espai públic (per mitjà de cartells, etc.).

Annex 6.2.-Segon Pla de Xoc

S'aprova a l'octubre de l'any 2017 i davant la ineficàcia en quant a solucionar el problema que sembla mostrar la iniciativa anterior. En aquest cas, la pressió política, mediàtica i veïnal juga un paper clau a l'hora d'elaborar aquesta segona intervenció adreçada a combatre els efectes nocius de la problemàtica. La principal iniciativa que s'adopta des d'aquest 2n Pla de Xoc és l'extensió de les zones on s'implementen les mesures contemplades de forma intensiva a tot el que es considera Raval Sud. En aquest sentit, i tanmateix, es focalitza la

⁴⁷ Una de les principals conclusions d'aquest seguiment, i que de ben segur no sorprendrà al lector, és que la gran majoria d'habitatges buits es troben en aquelles zones on més intensitat té el conflicte que ocupa aquest estudi

intervenció en els diferents *hot spots* detectats. A la “Zona 1” comentada en l'apartat anterior, s'hi afegeixen la “Zona 2”: carrers c/ Riereta, c/ Reina Amàlia, c/ Vistalegre, c/ Cera, c/ Aurora, c/ Sant Pacià; la “Zona 3”: c/ Paloma, c/ Lleó, c/ Lluna, c/ de Guifré, c/ Cardona, c/ Sant Erasme, c/ Sant Gil, c/ Nou de Dulce; i la “Zona 4”: Entorns de Baluard. c/ Nou de la Rambla, c/Tàpies, c/ Santa Madrona, AV. Paral·lel, c/ Portal de Santa Madrona, Rambla. El criteri de classificació respon de forma binomial a un major risc detectat (més activitat, molèsties, etc.) tot i que aquest sembla no afectar a la classificació de la “Zona 1”⁴⁸. El mapa final d'intervenció a data de la redacció d'aquest treball queda recollit en la figura A.2.

La resta de mesures que incorpora aquest 2n Pla de Xoc són, en certa forma, una extensió de les contemplades en el Pla de Xoc anterior: des de la perspectiva de la salut, s'augmenten les funcions i abast comunitari (cobreixen més terreny) dels educadors de carrer, així com el seu nombre i torns. S'incorporen també en horaris de cap de setmana, tot i que en un nombre més reduït. S'augmenta també el ventall de programes de tractament i atenció que ofereixen des de Baluard, tal i com es comenta en el punt corresponent d'aquest mateix capítol.

A nivell de seguretat, s'implementen punts de vigilància en moviment per part de la GUB (patrullatges) no només a peu sinó també amb cotxes patrulla i furgonetes. S'augmenta també la cooperació i coordinació entre els equips de vigilància i el Grup d'Investigació, en tant d'evitar situacions d'encavalcament i solapament de funcions.

A nivell d'espai urbà, s'instal·len en alguns punts del barri elements de prevenció situacional tals com barreres arquitectòniques per a evitar el consum o les ocupacions.

Pel que fa a l'habitatge, les polítiques en aquest sentit no es veuen alterades i es segueix amb la tònica plantejada des del Pla de Xoc anterior.

⁴⁸ En el sentit que, possiblement, existeix una major activitat delictiva a la “Zona 2” encara que el criteri no la canviï per “Zona 1”. Sembla respectar-se en aquest cas un ordre temporal.

Figura A.2. Mapa d'intervenció segons els Plans de Xoc de l'Ajuntament de Barcelona a data Maig de 2018. Font: Ajuntament de Barcelona

***Nota:** a data de 23/5/2018 són nombrosos els indicis que apunten a la implementació d'un 3r Pla de Xoc en aquesta matèria, promogut per les diverses forces polítiques representades a l'Ajuntament, i de cara a fer front a la temporada estival.

ANNEX 7.-RELACIÓ OPERACIONS POLICIALES CONJUNTES GUB-PG-ME EN RELACIÓ A PUNTS DE VENDA DE DROGUES A CIUTAT VELLA

***Recull totes les entrades realitzades entre l'inici del conflicte (estiu 2017) i el desembre del 2017**

DATA D'ENTRADA	ADREÇA
20/07/2017	Carrer Picalquers
	Carrer Carretes
04/08/2017	Carrer Sant Gil
	Carrer Sant Gil
	Carrer Cardona
13/09/2017	Carrer Montserrat
13/09/2017	Carrer Ferlandina
16/10/2017	Carrer Roig
	Carrer Roig
13/10/2017	Carrer Riereta
29/11/2017	Sant Antoni Abad
17/11/2017	Carrer Lluna
22/11/2017	Carrer Sant Gil
13/12/2017	Carrer Om
	Carrer Om
	Sant Bertran

